

Restaurierung
H. D. Lomp
36110 Schlitz

DISPUTATIONIS THEOLOGICÆ,
DE
ADIASTASIA
REI COELESTIS, ET SYMBO-
LORUM TERRENORUM, IN SACRA-
MENTO EUCHARISTIÆ,

SECTIO PRIOR,
Exhibens Certamina, & Statum Controversiæ,
PRO

B. GERHARDO,

Contra

W E N D E L I N I
EXERCITATIONES CIII. CIV. CV. CVI.
DIRECTA,

&

Divinâ adstante Gratiâ,
In Almâ Pomeranorum ACADEMIA,
Consensu venerandæ Facult. Theol.

PRÆSIDE

DANIELE LAGO, S. Theol. D.

P. P.

Publico examini subjecta

à

CHRISTIANO Grunenberg / Stetin. Phil. Cand.

RESPOND.

Ad diem 15. Maji hor. matut. ANNO M. DC. LVIII.

GRYPHISWALDIÆ,
Literis Viduæ Jac. Jegeri Academiae Typographi.

REvocaturi sub disquisitionis in-
cudem, quæ contra *Adversarios* substantia
coelestis & terrena in *eucharistia* operose
Wendel. Exerc. 103. & sequentibus tribus
disputat, adstringemus cuncta ad quadru-
plex caput. I. Enarrabimus variorum de
eucharistia certaminum initia & progres-
sus. II. Formabimus legitimum controversiæ presentis statum,
annotatis simul, quæ scopum planè prætervolant, Antagonista
argumentis. III. Probabimus è genuinâ sede Orthodoxam
thesin, confutatis adversarii exceptionibus. IV. Denique dis-
solvemus objectiones residuas.

§. I.

CERTAMINA quod attinet, jam seculo r. grandi sacrilegio
Ecclesiæ pacem turbârunt, qui oblationes prohibuerunt, ad ce-
lebrandam Eucharistiam, negantes exhiberi hâc carnem Redempto-
ris pro peccatis nostris passi, & benignitate Patris à mortuis resusci-
tati, teste *Ignatio* in Epist. ad Smyrnenf. nec non *Ebionitæ*, prætex-
tu Sobrietatis, solam aquam in calice offerentes, ut memorat *Epi-
phanus* hæresi 30.

§. II. Sec. 2. idem factum à *Tatiano*, qui, eum inter sinceros
sacrorum Antitistes, & intrepidus veritatis Evangelicæ assertores
aliquamdiu emicuisset, velut inter ignes Luna minores, postea de-
functo, quem Præceptorem nactus fuerat dexterrimum, *Iustino*,
transfuga veteris militiæ signa deseruit, & Encratitis hæreseos facem
præfulsit, ut nuptias & carniæ esum, sic usum quoque vini, tan-
quam ex Satana & serpentis commixtione producti, damnantibus.
Hac etiam ætate *Montanus*, qui extra liram quasi rationis abreptus,
se pro Paracleto gesit, & duas meretriculas circumduxit, itidem à
A Satana

Satana obsessas, Priscillam & Maximillam, funestam & horrendam Eucharistiæ dispensationem introduxit, confectæ videlicet de infantis anniculi sanguine, quem de toto ejus corpore puncturum vulneribus extorsit, & farinâ sic permiscuit, ut panis inde formaretur. Atque hunc puerum, si vitam cum mortē commutaret, haberi pro Martyre, si prorogaret diutius, pro magno Sacerdote jussit. Sectatores Montani, seu Montanistæ, alio nomine *Cataphryges*, item *Peperuziani* & *Artotyritæ* dicti fuerunt, quod nonnulli eorum caseum cum pane in administratione cœnæ Dominicæ conjunxerint. Imò ne quid insanix deesset, Gnostici spermate humano & sanguine menstruo in suis sacris usi fuerunt, dicentes de illo: τῆτ' ἐστὶ τὸ σῶμα Χριστοῦ: τῆτ' ἐστὶ τὸ αἷμα Χριστοῦ.

§. III. Sec. 3. *Clemons Alexandrinus* immoderato allegoriarum studio, 1. sanguinem Eucharisticum interpretatus est de sanguine uvæ ἐ Genes. 49, 11. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum lib. 2. Pædag. c. 2. 2. CHRISTO duplicem affinxit sanguinem, alterum corporalem, quo simus redempti, alterum Spiritualem, quo inungamur, & in Eucharistia potemur. 3. Docuit, CHRISTUM nobiscum uniri solo spiritu. 4. Manducationem & bibitionem Sacramentalem statuit merè allegoricam. Sic discipulo & successori *Clementis*, *Origini*, panis, quem CHRISTUS dicit esse corpus suum, fuit verbum, à DEO Verbo procedens, & animam cibans; potus, de quo CHRISTUS: hic est sanguis meus; verbum potans animam, super cap. 26. Matth. ut & Homilia 7. & 9. super Levit.

§. IV. Seculo 4. initium aliquod communionis sub una, seu *πτηροκλεσίας* fecerunt, qui bibentes in Ecclesia de poculo DOMINI, panem sacratum domum secum apportarunt, quem postea sumpserunt aliquando post satis longum temporis intervallum, sicuti de Eremitis *Basilii* refert. Quæ tamen consuetudo per Concilium Toletanum primùm abrogata est, reducâ communionem ad formam institutionis, ut in Ecclesia, ubi utraque species dispensabatur, Eucharistia consumeretur. Adhæc otiosa simul & odiosa *δὲ βμαχία* Ecclesiam Græcam collisit cum Latina, ut Latini Græcos *Azymitas*, quod panem adhiberent azymum, Græci contra Latinos *Fermentarios*, quod panem usurparent fermentatum, exse-

execrarentur. Quæ consuetudo duravit usque ad Alexandrum I. decernentem, ut oblatio fieret ex azymo. Deputavit quoque panis azymi usum in Adiaphoris, Episcopus quidam Græcus in Concil. Florent. 1439. ista prolocutus: *De pane, sive azymus sit, sive fermentatus, Græci non curant, dummodo ex tritico constet.*

§. V. Sec. 5. *Manichæi*, quia vinum detestabantur, & corpus CHRISTI, ceu phantasticum, vero sanguine privabant, sumptione unius speciei acquiescendum judicabant. Sed *Leo Pontifex* serm. quadrages. 4. sacrilegium vocat, si quis è calice sanguinem redemptionis nostræ haurire declinet. Postea tempore *Gelasii* cum iterum tentaretur mutatio communionis sub una ab hominibus superstitiosis, superstitio hæc mox repulsa, & ab Ecclesia explosa, fuit Can. de Consecrat. dist. 2. Deinde metu periculi effusionis, panem consecratum in poculum benedictionis intinctum communicantibus dederunt, pro complemento communicationis, imitatione moris antiqui, quo in communionem parvulorum & infirmorum, quandoque intinctam & infusam Eucharistiam inevitabilis casus necessitatis commendare visus est, porrigebatur. Sed decretum à *Julio* in Epist. ad Episcopos Ægypti, ne quid contra institutionem CHRISTI innovaretur. Idemq; seculo 6. in 3. Concilio Bracaren. si confirmatum fuit. Sec. 5. insuper *κεῖμα* Eucharisticum, tanquam rem absolutè necessariam, postulavit *Alexander I.* Pontifex Rom. de consecratione dist. 2. occasione consuetudinis Regionum Orientalium, vinis generosisissimis, ideoq; affusa aqua temperandis, abundantium, nec non primitivæ Ecclesiæ, in qua *ἀγάπης* h. e. convivia, quæ communionem sacram excipiebant, magnâ sobrietate apparabantur, de reliquiis panis & vini, affusâ aquâ, ne gentes cavillandi ansam sortirentur, cœnam Dominicam crapulæ & ebrietatis ergò celebrari. Quod ita probatum fuit Julio, ut unâ vim Cramati huic assignârit mysticam, unionem fidelium cum CHRISTO non saltem repræsentandi, verùm etiam efficiendi & procurandi ibid. Tunc etiam disputationem Clementis & Origenis in proscenium reductam fuisse, partim per *Nestorium*, partim per alios liquet è *Cyrilli* lib. 10. sup. Johannem c. 13. & declarat. Anathematis II.

§. VI. Sec. 6. absolutum omni ex parte & consummatum vidit Drama Missæ Pontificiæ, totum Sacramentum convertentis in.

A 2

facri-

sacrificium, nec sensu veterum, quo denotabat sacram actionem, divinitus institutam, in recordationem unici sacrificii CHRISTI, in cruce semel oblatis, sed propitiatorium, meritorium & applicatorium, Ad cuius integritatem *Innocentius* & *Durandus* quatuor requirunt, Personas, Opera, Res, Verba; intelligentes, per personas celebrantes, ministrantes, circumstantes: per opera, gestus, actus, motus: per res, ornamenta, instrumenta, elementa: per verba, modulationes, orationes, lectiones.

§. VII. Sec. 8. è sinistro intellectu phrasium, quibus veteres panem signum, vinum figuram appellârunt, nonnulli panem & vinum in talia mutarunt signa corporis & sanguinis CHRISTI absentis, qualia olim in T. V. sanguis sacrificiorum, & serpens æneus suppeditarunt, refutati à *Damasceno* lib. 4. Orth. fidei c. 14.

§. VIII. Sec. 9. denuò patrocinium Tropistarum, substantiam potiore Eucharistiâ excludentium susceperunt, *Bertramus*, *Joannes Scotus*, ordinis *Benedictini* Monachus & *Paschasius*.

§. IX. Sec. 10. Cum corruptelæ verbi divini majori subinde diluvio orbem inundarent, ordo *Cluniacensis* rursus instituit intinctionem, at contra morem Ecclesiarum reliquarum.

§. X. Sec. 11. Prodiverunt Transsubstantiatores, *Lanfrancus*, *Hombertus*, *Algerus*, *Albericus*, contendentes speciebus panis & vini solùm residuis, elementa ipsa, ad recitationem verborum Testamenti penitus evanescere, & in substantiam corporis & sanguinis Domini transmutari. Quibus se opposuerunt Exsubstantiatores, duce *Berengario*, Diacono Andegavensi, immodico disputationis fervore in alterum extremum prolapsi, juxta versiculum: Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim; cum nihil in coena relinquerent, præter nudum panem & vinum, corpus autem & sanguinem CHRISTI exiguo cœli spatio includerent, condemnati in Concil. Vercellensi & Lateranensi gemino. Ac combussit quidem in ultimo libris suos *Berengarius* ipse, & palinodiam cecinit: Sed paulò post ad vomitum rediit: cumq; denuò anathemate à Concil. Rom. percussus esset, vocem emisit, jam in fati limine constitutus, desperationis plenissimam: *Hodie apparebit mihi DOMINVS, propter penitentiam, ut spero, ad gloriam, vel propter alios, ut timeo, ad pœnam.*

§. XI. Sec. 12. una cum Scholastica Theologia captum in Gallia

Gallia disputari de modo transmutationis: an esset formalis, an substantialis, an alterius generis? aliis aliud asferentibus. Primus a. fuit *Innocentius III.*, qui modum definivit in Concil. Lateranensi, & dogmati novo novum addidit titulum transubstantiationis, quod transeunte substantiâ, sola remaneret accidentia. Hinc quæsitum à Scholasticis: an accidentia, quæ post annihilatam panis & vini substantiam eadem numero supersunt, innitantur corpori CHRISTI, vel aëri circumfuso, an verò existant per se, nulli inhærentia subjecto? an transeunte formâ panis, remaneat materia, sicut materia alimenti sub formâ alimenti nutriti reperitur: an verò transeunte materiâ, relinquatur forma: aut num tota substantia panis & vini, in substantiam corporis & sanguinis convertatur? Item: an materia panis mutetur in materiam corporis CHRISTI, & forma illius in hujus formam: an verò quodlibet transeat in quodlibet? quomodo accidentia, quibus nulla subest substantia, possint agere aut pati, nutrire & corrumpi? an substantia panis annihilata eadem numero possit redire? quid mus rodens panem deglutiat? an exenterandus, &c. &c.

§. XII. Sec. 13. demùm manifesta mentio fieri cœpit invecetæ alicubi-particularis consuetudinis, communicandi poculum sub una, propter periculum effusionis. Accessit publica & solennis celebratio superstitione & idololatria horrendi Festi Corporis CHRISTI, autore *Vrbano IV.* provocante ad singularem revelationem, quam à muliere quadam in minoribus adhuc constitutus accepisse scribitur.

XIII. Sec. 14. erroris Berengariani sementim aliquam in Anglia fecit *Wiclfus*, negans corpus CHRISTI in Eucharistia realiter adesse, & propositionem: Panis est corpus CHRISTI; comparans isti: Johannes est Elias.

§. XIV. Sec. 15. Concilium *Constantiense* edictione plus quam basilicâ, & prætoriâ autoritate, communionem sub unâ imperavit: Licet CHRISTUS, inquit, suis Discipulis administraverit sub utraque panis & vini specie venerabile hoc Sacramentum: TAMEN HOC NON OBSTANTE, consuetudo communionis sub una tantùm specie nunc pro lege est habenda.

§. XV. Sec. 16. Hæresium animadvertimus feracissimum, *Wiclfes* vestigiis institerunt in confessione Regi *Uladislao* exhibitâ

Waldenses, tandem tamen, hortatu Lutheri, ipsius Orthodoxiam
amplexi. Quot verò & quantas turbas Sacramentarii mox eiverunt,
quos ab autore primo *Zyvinglianos*, à primario *Calvinianos* nun-
cupamus, nec immeritò, ob opinionum varietatem, animal quod-
dam *πλυκέφαλον*, sibi quidem constans, quâ sententiæ nostræ ne-
gationem, non autem quâ suæ declarationem, cum verborum cœ-
næ: Hoc est corpus meum, violentissimas & diversissimas interpre-
tationes, vel contorsiones ab iisdē confictas numeraverint 28 *Pelargi*
adhuc nostri Corollaria, disputationi de fractione panis adjecta. *B.*
Menzerus in ordinem aliquem tam diversa glossemata redacturus,
ad tres classes illa refert, ad *Grammaticam*, in Grammaticâ vocum
ordinatione & explicatione sitam, *Rhetoricam*, consistentem in tro-
pis, & *Logicam*, residentem in dispositione propositionis C H R I-
S T I. Ad classem I, pertinet primò *Carlostadius*, qui verba C H R I-
S T I: Hoc est corpus meum; sic distinxit, ut sententia finiatur post
verbum edite, quam deinde excipiat nova propositio: Hoc, quod
in mensa asidet, est corpus meum. Secundò, quicumq; per *δευτερον*
hoc indigitant solum panem, quod plerisque Sacramentariis arridet,
ut robur accedat ficto Canoni: disparatum de disparato propriè
prædicari nequit. Tertio *Johannes à Lasco*, Nobilis Polonus, pro-
nomine *hoc* putans totam denotari actionem. Quarto qui prono-
men QUOD exponunt per *quatenus*, *Orthodoxus* scil. *consensus*,
Piscator, *Gruneus*, *Bucanus*, *Trelcatius*, ut obtineant corpus C H R I-
S T I non ratione substantiæ, sed respectu salutaris efficaciam, quatenus
in mortem traditum fuit, in S. Coena adesse. Quintò, qui, refe-
rente *Luthero*, verba cœnæ sic ordinârunt: Accipite, edite, quod
pro vobis traditur, est corpus meum. Sextò qui verba: Hoc Po-
culum est Novum T. in meo sanguine; Solacismi accusant, ut *Beza*
& *Vorstius*. Ad classem II, spectant 1. *Zyvinglius*, verbum EST
interpretatus per *significat*, quam glossam à nocturno monitore se-
didicisse gloriatur; avidèq; arripuit *Beza*, *Lavaterus*, *Paræus*. 2. *Oe-*
colompadius tropum collocans in prædicato, & corpus per metony-
miam, plerisque Calvinianis probatam, pro signo corporis poni existi-
mans. 3. Qui corpus explicant per *μνημόσυνον* corporis. 4. Qui
per corpus tesseram & sigillum quoddam, vel pignus corporis innui
opinantur, ut *Polanus*. 5. Qui corpus pro efficacia corporis su-
munt,

munt, ut *Calvinus & Ramus*. 6. Qui per corpus jus & societatem corporis promitti contendunt, ut iterum videtur *Johanni à Lasco*. 7. Qui corpus accipiunt pro instrumento offerente fidelibus corpus CHRISTI. 8. Qui voce corporis synecdochicè totam personam CHRISTI designari malunt. Ad III. denique classem revocandi restant, qui in ipsa connexionione terminorum impropriè tropicam quarunt, & vel metonymicam prædicationem comminiscuntur, vel compositionis rationem pro impropriâ venditant, ut *Goclenius & Kerckermannus*. *Ὁμολογῶν* tamen CHRISTUM substantiâ corporis & sanguinis sui hisce in terris adesse inficiantur: Manducationem oralem mere Capernaïticam proclamant: particulas In, Cum, Sub, in mysterio Sacramenti explicando averfantur: Impios nunquam fieri participes corporis CHRISTI asseverant: Panes orbiculares & azymos improbant: Symbola Eucharistica sua sumere manu communicantes jubent: Fractionem panis inevitabiliter in usu Coenæ necessariam fingunt: nec licere aegrotis domi Eucharistiam administrare, disputant.

§. XVI. Orbant insuper Eucharistiam substantiâ potiori, Re coelesti, imò omnibus unâ beneficiis Spiritualibus, præter *Arminianos, Anabaptistæ, Sociniani, Spenckfeldiani*. Sic enim *Spenckfeldius* in Epist. ad Ducislaw Pomeraniæ Annam: Des HErrn Nachemahl und seine Gnade ist nicht hie und da an Zeit und Stelle gebunden/ es wird aber gehalten/ da der HErr Christus sitzt und regieret mit seinem Vater in der Glory und Ehre. Et paulò post: Das wahre Nachemahl hat der HErr bereitet im Himmel in Ihm selbst / und nicht in den Creaturen hie und da auff Erden / wie dann auch der Leib und Blut Christi nu nach dem verbrachten Ampt der Erlösung im Himmel ist / und keines weges außser dem Himmel in und bey den Creaturen kan genossen / gessen und empfangen werden / wie dann auch solches Fürgeben ohn alle Schrift und Göttliche Wahrheit / ja / lauter Menschliches Gerichte ist / welches unser heiliger Christlicher Glaube gnugsam zeigt / da wir bekennen / auffgestiegen zu den Himmeln / sitzend zur Rechten Gottes / von dannen Er künfftig ist zu richten die Lebendigen und die Todten / 2c. lib. 1. Epist. p. 390. Conf. Epist. 64 p. 409. Conf. etiam *Socinus* libr. quod Evangelicis Socinianis adjungere debeant cap. 4. p. 10. *Cateches. Racoviensis*
Germā

Germanica e. 3. *Ostorodus* in Instit. Germ. c. 38. *Smalzius* contra theses Franzii p. 327. & disput. 12. thesi 77. Conf. itidem colloqu. *Frankenth. & Embd. Armin. Artic. perpend.* p. 38.

§. XVII. *Weigelii* iudicio, distribuitur quidem in S. Coena corpus CHRISTI, sed non terrenum, quod in cruce pependit, verum aliud caeleste, cujus participatione homo essentialiter uniatum cum DEO, part. 2. Postillae pag. 114. Also muß man zum Heiligen Nachtmahl Brod nehmen auß der Erden und Wein vom Holze / anzuzeigen / daß man Christum nicht allein nach dem Geist esse und trincke / sondern auch leiblich mit seinem Fleisch und Blut / aber nicht das irrdische Fleisch und Blut auß der Erden; sondern Christi Fleisch und Blut / das da Himmlisch ist. Conf. p. 130. & partis 1. Postillae p. 225. & 214.

§. XVIII. Anno XC. Sec. superioris medium aliquod duabus extremis sententiis, Lutheranorum de substantiali praesentia, & Calvinianorum de totali absentia corporis ac sanguinis CHRISTI in Coena, praesentiam nempe *Spiritualem & communicativam*, interponere conatus est, & panem pro instrumento gesit, per quod participes corporis CHRISTI reddamur, *Petrus Streuberus*, *Crypto-Calvinianus*, utut se neutralem, Germanicè *Unpartensich* vocet. Involvit autem grandi contradictione semetipsum, dum sibi inventum hoc *Thraconicè* arrogat, & tamen scribit: Sunt viri certè egregiè docti & magnæ authoritatis, quibus me nullo modo comparo, qui aut ubiquitatem generalem seu absolutam defenderint, & adhuc defendunt, & ceu fundamentum praesentiae corporis & sanguinis CHRISTI in S. Coena substernunt, eamq; in formula Concordiae comprehensam esse volunt: aut Calvinii sententiam defendunt. Neutra verò sententia probata est iis, qui *Augustanam* confessionem sano sensu amplectuntur. E. aut alterutra erit vera, aut media aliqua inter utramque constituenda. Quamobrem jam ad Lutheri, jam ad Formulæ Concordiae, jam D. Hunnii, jam ad Academiae Juliae, jam ad Bellarmini ipsius consensum provocat. Nec reipsa aliquid affert novi. Disertè enim *Theodorus Beza* in lib. quaest. & responsionum *Selneccero* oppositis non saltem in Sacramento Coenae spirituales corporis CHRISTI praesentiam & perceptionem concedit, mentiumq; nostrarum evolutum in caelum postulat, consentiente *Anto-*
nio

nio Sadeele in Tract. de Spirituali & sacrament. manducatione, & panem pro instrumento habet, per quod fruamur carne CHRISTI. Primus saltem *Streuberus* extitit, qui *communicativæ* præsentia inceptum terminum commentus est, cum Apostolus panem benedictum *κεινωρίαν σῶμα* & *χειρῶν* appellet 1. Cor. 10. Neutralitas laudem sanè aliquam meretur in iudice Politico, cuius est *ἀμφοῖν ἀκροῦτος*: at, sicuti *Solon* apud *Plutar.* inquit: *ἀτιμον εἶναι τὸν ἐν εἰσὶ μὴδετέρας μερίδων γενόμενον*, cum unumquemque bonum civem deceat communibus Reipubl. miseriis affici, illasq; , quoad fieri potest, sublevare: Sic alienum ab officio boni Christiani, nulli adhære-
re in negotio fidei controvertentium parti, neque improbare *σκολιοδοξίαν*, neque approbare *ὀρθοδοξίαν*. De talibus Neutralistis lata modò sententia est in foro poli Apocal. 3, 15. quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, evomam te ex ore meo.

§. XIX. Sed neque sicco pede prætereundæ nuperrimæ Schismaticorum *Helmstadiensium* lites, *Hornei* & *Calixti*. *Calixto* nec Calvinianorum, nec Pontificiorum errores, vel salutem impediunt, vel Syncretismum. Im gutachten thesi 76. (2) Potest quis usurpare S. Cœnam in utriusq; sectæ coetu, Im der Verantwortung p. 275. (3) Dogma Lutheranorum de Omnipræsentia corporis CHRISTI, horribilius est magisq; detestandum transubstantiatione Pontificiorum, & doctrinâ Calvinistarum de Cœnâ DOMINI. Im gutachten thes. 45. (4) Controversia, quæ inter Nostrates agitur & Calvinianos, tantum concernit præsentia modum, non ipsam præsentiam & perceptionem corporis CHRISTI. Im gutachten th. 70. (5) Ex institutione Sacramenti Cœnæ non liquet, an corpus CHRISTI per transubstantiationem adsit, an verò modo alio in Epist. ad Landgravium. (6) CHRISTUS in mandatis tradidit, ut non solum passionem memoriâ recolamus, sed gestibus etiam adumbremus, de sacrificiis thes. 394. (7) Sacramentum Cœnæ verissimum est sacrificium, & certum flagitat sacrificandi ritum externum, de sacrificiis thes. 47. (8) Sacrificium Missæ Pontificiæ, nec AntiChristianus est, nec saluti noxius error, ibidem. *Horneio* denique corpus CHRISTI, non adest in S. Cœna, virtute sibi per unionem personalem communicatâ, sed per peculiarem quandam Omnipotentiam divinam,

B

quæ

quæ efficiat, ut corpus CHRISTI localiter sit multipræsens. in Disp. de verà præsentia.

§. XX. Cæterùm enarravimus hanc tantam certaminum Eucharisticorum varietatem, ut pateret luce meridianâ clarius I. Quâ fronte *Wendelinus* consensum Calvinianorum cum Nostratibus, de VERA PRÆSENTIA corporis CHRISTI in Cœna, jactet, ac extremè impudentem vel rudem eum detestetur, qui neget Orthodoxos (Calvinianos) VERAM CORPORIS AC SANGVINIS CHRISTI PRÆSENTIAM IN SACRA COENA ASSE- RERE. Exercit. 103. §. 1. 4. & 9. II. Quibusnam Hæreticis opi- nionis suæ natalia debeat, quibuscum fanaticis καὶ ἀλήθειαν idem elasticum hic inflet. III. Quo jure, vel injuriâ, non minus Lutherano- rum præsentiam, quàm Pontificiorum CAPERNAITICÆ man- cationis ministram, piæ vetustati ignotam, ibidem proclamet, spretâ protestatione B. LUTHERI Tom. 3. fol. 194. Wir mögen ja nicht Capernatten seyn/ denn wir beydes behalten/ leiblich und geistlich es- sen/ der Mund isset den Leib Christi leiblich/ denn er kan die Worte nicht fassen/ noch essen/ und weiß nicht/ was er isset/ schmecket ihm gleich/ als esse er etwas anders denn Christus Leib. Aber das Herz fasset die Worte im Glauben/ und isset eben dasselbe geistlich/ das der Mund leiblich isset. Denn das Herz sihet wol/ was der unverstän- dige Mund leiblich isset/ woher siht es aber? nicht vom Brod/ noch vom essen des Mundes/ sondern vom Wort/ das da stehet/ Esset/ das ist mein Leib/ und ist doch einerley Leib Christi/ denn beyde Mund und Herz isset/ ein jegliches auff seine Maas und Weise/ das Herz kans nicht leiblich essen/ so kans der Mund nicht geistlich essen/ so machts nun Gott gleich/ daß der Mund für das Herz leiblich/ und das Herz für den Mund geistlich esse/ und also beyde von einerley Spei- se gesättiget und selig werden/ &c. Ut imprudentiâ & inverecun- diâ *Wendelinus* non cedat Sociennis, qui Lutheranae doctrinae, u- tramque, tam Symbolorum terrenorum, quàm bonorum cœlestium, substantiam salvam in Eucharistiâ & integram proponentis, & cor- pus sanguinemq; CHRISTI, non nisi mediante consecrato pane & vino, sacri hujus epuli convivis offerentis, originem, è Papatu, tum panis benedicti, tum vini substantiam prorsus abolente, nudamq; ac inanem speciem materiae terrestri sensibus objiciente, deducunt.

Fate-

Fatetur quidem B. LUTHERUS in libro de captivitate Babylon. se occasionem cogitandi, annon satius sit credere præsentiam panis & vini, cum corpore ac sanguine CHRISTI, in Eucharistia, quàm nudorum accidentium panis & vini, hausisse è scriptis Petri de Aliaco Cardinalis Cameracens. Ast cum statim addit: Se deprehendisse simul sententiam Cardinalis magis consentaneam verbis institutionis, quàm alteram illam, nequaquam causam reticet, cur cohibere assensum noluerit. Eaq; simul unâ & eâdem operâ in aprico ponit antiquitatem Orthodoxiæ nostræ maximam. Ut enim ubique ἀρχαῖος antiquissimum, verissimum; ita ex adverso verissimum quodq; dogma, antiquissimum censi meretur. Quamobrem cum nunquam veritatis cœlestis testes defuerint, ne quidem sub densissimis & plus quam Cimmeriis, aut Ægyptiacis Papatus tenebris, tum eorum, qui subinde corruptelis etiam Cœnæ Dominicæ Martio animi robore contradixerunt, sat prolixum texere catalogum in proclivi foret. Quid quod ipsi Cardinali Cameracensi, ad indagandam veritatem, de superstite in S. Cœnâ materiæ utriusque, terrenæ & cœlestis, substantiâ, viam præire aliquot potuerint scriptores Pontificii, præter Gelasium videl. Episcopum Rom. lib. adversus Eutychem & Nestorium, Scotus lib. 4. sentent. dist. 11. qv. 3 Durandus 4. sentent. qv. 6. & lib. 4. sentent. dist. 11. qu. 6. Ante Papatum autem de piæ vetustatis seu B. Patrum ὁμοψυχία, si dubii spina quenquam pungat, ad eas is & audiat è Sec. I. Ignarium in Epist. ad Smyrn. E II. Dionysium Corinthium lib. de Hierarch. Eccl. c. 3. Justinum in Apolog. 2. pro Christianis. Ireneum lib. 4. c. 34. E III. Tertullianum in Apolog. Cyprianum in serm. de Cœnâ Dom. E IV. Cyrillum Hierosolymit. Catech. mystag. 4. Ambrosium lib. 4. de sacram. c. 5. Hilari-um lib. 8. de Trin. Hieronymum ad Hedibiam quæst. 2. Gregorium Nazianz. Orat. 2. in Pascha. E V. Augustinum in sententiis Prosperi, Chrysostomum Homil. 24. in 1. ad Corinth. Hesychium lib. 2. in Levit. c. 8. Theodoretum Dialog. 3. E VII. Bedam super 1. c. Joh. Ex octavo Damascenum lib. 4. Orthod. fid. c. 14. E IX. Theophylactum in c. 26. Matth. E XII. Bernhardum in serm. de Cœna Dom. & de vitâ Malachiæ &c.

§. XXI. STATUS CONTROVERSIÆ accuratissimam meretur observationem, duplici nomine 1. Quia Wende-

B 2

linus

linus eam unicè in curam incumbit, ut illum transponat, miris æquivocationibus & fallaciarum involucris intricet, variisq; ambagibus & anfractibus impeditam det ac perturbatam, dum peculiari exercitatione numero 203. probandum recipit, *veram corporis CHRISTI præsentiam in Cœn. Dom. à Calvinianis non negari*, more Parastatis antiquitus perquam familiari. Nota *αυθεΐα* Calvini lib. 4. instit. c. 17. *Omnino, inquit, piis isthæc tenenda est regula, quoties symbola vident à DOMINO instituta, illis certæ rei veritatem adesse certò cogitent, & sibi persuadeant; ac nihilominus docentis, corpus CHRISTI solo cælo contineri, unde ad nos defluat illius vis, efficacia & vigor, per canalem duplicem, Spiritum S. & Sacramenta: exhiberi corpus CHRISTI in Cœna SECUNDUM VIRTUEM, NON SECUNDUM SUBSTANTIAM*, defensione 2, contra Westphalum.

§. XXII. Nota calliditas *Perkinsi* controver. 10. c. 1. scribentis, corpus CHRISTI realissimè in cœnâ exhiberi his in terris, nec de ipsâ præsentia corporis & sanguinis in Cœnâ, sed de modo duntaxat questionem esse.

§. XXIII. Nota protestatio *Pezelii* lib. de Cœna p. 44. *Obiecti hujus αὐθεντικῆς non tantum Divinitatem existere aut Spiritum, aut meritum, aut efficaciam corporis, sed ipsam CHRISTI carnem & sanguinem: contrarium suis per calumniam tribui.*

§. XIV. Nota tergiversatio *Tosani*, qui postulatâ fidei confessione, à Consiliariis *Württembergens.* prius consentum cum Augustanâ confessione per omnia egregiè simulavit, quàm indefesso horatu Consiliariorum excitatus, tandem in hæc verba eruperit: *Fateor me vobiscum non consentire.*

§. XXV. Notum artificium, quo *Dantischi*, antequam ad *Spartam* Ecclesiasticam admittantur *Reformati*, notulæ *Calvini*, *Bezae* & *Zwingliani* doctrinam palam rejicienti *Artic. 13.* Zum dreyzehenden halten wirs auch nicht mit dem Zwinglio/Calvino und allen andern / so die Worte unsers HERRN und Heylandes J. C. im Heil. Abendmal: Das ist mein Leib/ das ist mein Blut / nicht wie sie lauren verstehen und annehmen: sondern dieselben figuratè oder veroblümter Art und Weise vom abwesenden Leib und Blut zu deuten
sich

sich unterstehen / ꝛc. subscribunt, postea verò nil citius Letheo flumine submergunt, nil minus in rem conferunt.

§. XXVI. Nota fraus Bezae, qui cum in Nostrates, veræ ac realis præsentia corporis Dominici assertores, tot lingvæ virulentæ tela ejaculetur, ut, si quis convitiarum Architecti, vel calumniæ ipsius imaginem pingere vellet, ad hunc mittendus foret, quiritatur tamen, magnâ se injuriâ affici, si putetur, substantiam corporis CHRISTI è Cæna tollere, profiteretur, corpus & sanguinem CHRISTI reipsâ hîc adesse, eidemq; nos artissimè uniri: præ se fert indignationem summam, si quis illi tribuat Cænam Dom. sanguine ac corpore CHRISTI vacuam, vel signa mysteriorum, panem & vinum, vacua sanguine ac corpore CHRISTI. Interdum hæc utitur cum Contribulibus locutionis ideâ: In usu Cæne Dom. verè, reipsâ, substantialiter, sive in ipsâ substantiâ, verum corpus ac sanguinem CHRISTI ineffabili modo adesse, exhiberi, & sumi à communicantibus: panem ita dici corpus CHRISTI, ut columba appellari poterat Spiritus S. & ignis in rubo JEHOVAH. Perstrinxit quippe eum in modum clarissima lux verborum institutionis Antagonistæ oculos, ut vel invitis illapsa fuerit. Quod non diffitetur Beza, cum scribit: Si verbum DEI de his queritur, nullum sanè expressus habemus, & in quo lubentius acquiescamus, quàm ipsius CHRISTI institutionem: Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus. Ast, licet phrasas adhibeat orthodoxas, semper tamen ὁμοίωσι, sensumq; heterodoxum fovet: vox est Jacobi, manus Esavi; ὁμοία λαλῶν, ἀνόμοια φρονεῖ; turpemq; oris & cordis discordiam prodit, ad exemplum Hæreticorum veterum, Arii, Pelagii, Samosatani, Nestorii. Negat enim ad præsentiam & perceptionem substantiæ carnis Christi opus esse, ut eo ipso loco caput Christus constituatur, ubi membra sunt: requiri ad conjunctionem nostri cum carne Christi ipsarum substantiarum appropinquationem, cum queamus illa participare, etiamsi tanto intervallo à nobis removeatur, quanto supremum cælum distat à terra: conjungi nos cum carne Salvatoris per fidem, eumq; modum longè præstantiorem existere, quàm si statuatur, substantialiter adesse. Vid. Epistol. 79. quæ sit præsentia corporis, manifestè intelligimus & percipimus ex verbo DEI, sicut videlicet res cogitata est præsens cogitationi, res, credita est præsens fidei. Nam alioquin si præsens id dici-

tur, quod est præfenti loco fitum, tunc corpus verè dicimus à nobis, i. e. ab eo loco, quo versamur, tanto intervallo abesse, quanto abest cælum à terra, cum illud quidem fit in cælo, nos verò in terra. Quasi non omnium Sanctorum animæ hoc pacto in Cœna adessent, dummodò quis cogitet, illas in cælo beatâ DEI visione frui. Unde verba institutionis: *Accipite, comedite, hoc est corpus meum*: isto interpretamento depravat: *Ascendite fide in cælum, & cogitate, ibidem versari corpus meum*. Quasi jam in primâ Cœna, cum corpus adhuc mensæ assideret, in cælum fuisset evectum. Sed aliud quoque iniquitatis mysterium Beza pandit. Quia corpus CHRISTI unitum sit Divinitati & λόγος, quæ tam terram quàm cælum impleat, etiam corpus CHRISTI per Spiritum S. in terris nobis præsto esse, juxta regulam Geometricam: *Quæ in uno tertio conveniunt, eadem inter se conveniunt*. Quasi hæc ratione non oporteret singulorum Sanctorum corpora, singulis in locis, in quibus Eucharistia celebratur, pariter præsentia fisci, cum & hæc templa Spiritus S. fuerint, 1. Cor. 3. & 6. Hinc à Geometricis conjunctionibus ad Pharmacopæorum & Pistorum officinas confugit, & probaturus, posse nos corpore CHRISTI pasci, etiamsi substantiam ejus non percipiamus, argumentum petit ab expresso succo panis, qui non minus famem compescere queat, quàm crassa panis substantia. Quasi de posse, non de τῶν esse, non de τῶν velle Salvatoris quæstio moveatur. Notū specimen prudentiæ secularis, quod edidit idem Beza cum Farello, ad impetrandam à Duce Würtemberg. intercessionem ad Regem Gallie, pro dimittendis quibusdam Reformatis carceri inclusis, exhibitâ confessione, nostræ prorsus conformi, & repositâ, ad increpationem Helvetiorum, hæc Apologia: *Opus fuisse pio dolo, ad liberandos fratres captivos*.

§. XXVII. Imò nota sunt publica diplomata, quibus tantum nonnullis in locis Calviniani voluerunt, ne sibi quisquam dogma de absentia corporis CHRISTI à S. Cœna impostero impicaret, refer. Heilbrunero in Synop. doctr. Calvin. p. 209. Ut, quod Lutherus olim pronunciavit de Personâ CHRISTI, idem extendendum veniat & ad S. Cœnam: *Etsi adversarii (Sacramentarii) simulent, se hunc tenere articulum fidei, tu tamen noli illis credere, profectò enim mentiuntur*. Verissimè idem Tom. 3. Jenens. fol. 342. Man greiffes

greiffet / wie sie nicht wissen / was sie sagen / oder wie sie sollen den Leu-
ren eine Nase machen / lieber ein sicher Gewissen / das der Sach ge-
wiß ist / figelt oder fenelt nicht also. Es sagts frisch und dürre her-
auß / wie es an ihm selber ist. Darumb gläube nur niemand ihrem
schweren und rühmen / sie lügen gewißlich. Et in Ep. ad Francofur-
tenses. An. 1533. per scripta : Sie (die Calvinianer) wischen das Maul /
und drähen die Worte anders / und behalten gleichwol die vorige Mey-
nung und Gebrauch. Sagen mit dem Munde / es sey Christus
Leib und Blut warhafftig gegenwertig im Sacrament. Wenn nun
solches der einfältige Mann höret / so dencket er / sie lehren gleich wie
wir. Die heimliche Glosse aber und der heimliche Verstand ist der /
daß der warhafftige Leib und Blut Christi sey wol gegenwertig im
Sacrament : aber doch nur geistlich und nicht leiblich : wird auch
allein im Herzen mit dem Glauben empfangen / und nicht leiblich mit
dem Mund / welcher empfähet eitel Brod und Wein / wie vorhin.
Sthe / ist das nicht ein teuflisch Gaukel - spiel mit den Worten
Christi getrieben / und die einfältigen Herzen so schändlich umb ihr
Sacrament betrogen und beraubet ?

XXVIII Anteponeadus igitur longè candor aliorum assecle-
rum, qui quod corde clausum tenent, apertè profitentur, Zwinglium
puto, quo de Hospinianus part. 2. Histor. sacramentar. fol. 181. Pas-
sim inculcat, carnis & sanguinis nominibus, mortem ipsam significari.
Confer lib. de verâ & fall. Relig. ubi sic legimus: *Sacramenta tan-
tùm esse signa & ceremonias, quibus se homo Ecclesie probet, ut con-
stet ipsum esse candidatum, aut militem CHRISTI: & confessionem*
Carolo V. Augustæ exhibendam Anno 1530. p. 245. ubi negat, ipsum
corpus Christi naturale realiter in cœna adesse. Petrum Martyrem in
Dialogo: *mibi & meis exprobras, quod è Cœnâ corpus & sanguinem*
Christi conemur ejicere. Calumniaris hæc dicendo, non doces, neque
quicquid sentias, profers. Cum enim vos non lateat, nos monstrose
vestræ præsentia in Cœnâ corporis & sanguinis Christi non assentiri,
cur dicis, nos conari id inde ejicere? nisi fatui essemus, si conaremur
alicunde aliquid ejicere, QUOD ADESSE NON PUTAMUS.
Unde in colloq. *Possiaceno* noluit subscribere huic articulo ad conci-
lianda dissidia proposito: *Credimus & confitemur, in Eucharistiâ*
verè & substantialiter adesse corpus CHRISTI: additâ detrectatio-
nis

nis causâ: Respondeo pro mea parte: Corpus Christi non esse verè & substantialiter alibi, quàm in cælo. Autores admonitionis contra librum Concordiæ p. 109. quærentur, sibi tribui à nobis esum corporis Capernaiticum, qui corpus Christi laceret dentibus. At sæpè est illis responsum: NOS DE TALI ESU CUM ILLIS NON DISPUTARE, SED OMNEM INGRESSUM SUBSTANTIÆ CARNIS CHRISTI INTRA HOMINUM CORPORA, quantumvis subtilem, spiritualem, cœlestem, supernaturalem, vel contranaturalem, arcanum & incomprehensibilem fingant aut prædicent, NEGARE, tanquam cum verbo DEI pugnantem. Orthodoxum consensum fol. 24. Fatendum est sanè constare & illud, corporalem illam carnis Christi manducationem, sive subtili atque communitio illo cœlesti, sive etiam crasso & Capernaitico modo intelligatur, cum non sit vivifica, exclusam esse per hæc verba Christi: Caro non prodest quicquam. Piscatorem in quæst. Rhetoricis de verbis DOMINI: Hoc est corpus meum, p. 29. Hic quærat fortassis aliquis ex me, annon concedam, verbis illis DOMINI: Hoc est corpus meum: significari aliquam corporis Christi præsentiam? non concedo inquam.

§. XXIX. Citavit etiam B. Gerhardus in Colleg. Anti-Wendel. tam Calvinii & Bezae, quàm Piscatoris & Martyris vocem, substantiam corporis Dominici extra sacram Eucharistiam proferentem, claram satis & manifestam. Singulatim Wendelinum hoc constrinxit Syllogismo:

Quicumque removet corpus Christi 1. à symbolo sacramentali. 2. à sacramentariâ actione, 3. ab ipsis communicantibus. 4. ab ipsâ Cœnâ: ille nullam statuit corporis Christi præsentiam. At Wendel. removet corpus Christi 1. à symbolo sacramentali. 2. à sacrament. actione, &c. Ergò.

Regerit Wendelinus Exercit. 103. §. 2. ignorantiam vel *Agnois* *as àppositiav* prodiris. Paucissimis me expedio, & facillimè è telis araneorum, quibus utut muscas fortean possitis capere, certè viros nunquam capietis. Et hi, quos allegatis Doctores Orthodoxi, & alii, qui similia scripserunt, non nisi monstruosam, ut Martyr loquitur, corporis ac sanguinis Christi præsentiam negant, & ex hominum phantasiis ejectam cupiunt, cum omnipræsentia seu ubi-quitate absurdâ. Præsentiam inquam, quam propinquitatem appellatis substantialem
E adia

& accidens, quâ in, cum & sub minutis nummularibus & nebulis (hunc titulum scurra impingit placentulis nostris, è probatissimo critico confectis) ita Christi corpus esse fingitur, ut unâ cum iis ore capiatur, & oraliter manducetur: quam hyperphysicam, illocalem & invisibilem appellatis. Et §. 6. Etiam si memoria & recordatio est rerum præteritarum, & certo modo, sive substantialiter absentium, aut distantium: tamen dum in mentem, res præsertim sensibili organo animæ exhibitas, & præ sensu constitutas venire facit, menti aliquo modo præsentis sistit: quod imprimis de memoriâ seu recordatione fidei tenendum. & c. Igitur Eucharisticus panis etiam si locorum intervallo disjunctissimus est à corpore Servatoris, tamen id oculis mentis repræsentat, verâq; fide apprehendedum offert, quod & verbum offert. Statuit igitur nec Wendelin. aliam corporis Dom. in Eucharistiâ præsentiam, quàm mentalem, h. e. idealem, intentionalem, objectivam, ratiocinativam, intuitivam, imaginariam, quâ res cogitata præsens est cogitationi, ut Beza inquit. Quâ verò transmarrinâ sapientiâ, quo transalpino acumine præsentia talis rerum longissimè absentium & distantium, æquè pro verâ venditur ac illa, quæ in *accidens* consistit? an Seraphicis hisce Doctoribus aliter in Eucharistiâ corpus Dom. exhibebitur, quàm homo intelligendo omnia fit omnia, juxta Aristot. ? an propius illud panis Eucharisticus continget, quàm quidquid cum pane hoc concipere, sive in Africâ existat, sive in Americâ, libuerit? an verius corpus CHRISTI de cælo attrahetur, & possidebitur à communicantibus, imaginatione, vel operatione mentis, quam Romanus Episcop. Thesalonicam, Corinthiam, Alexandrinam, aliasve provincias, dudum à Turcâ occupatas, mente & cogitatione suâ possidet? Scitè subtilissimus Scaliger Exercit. 307. sect. 21. Quomodo substantia defertur per sensum? nihil enim percipit sensus, præter accidens: illud nemo unquam accepit auditione. Ludunt autem operam, qui ajunt: Eiusdem notionis esse speciem cum ipsâ rei substantiâ. Nam quibus machinis se intulit in sensum? quibus artibus substantia exiit à seipsâ, atque eadem manens, translata per diversa subjecta, penetrat ad intellectum, in quo figat sedem? Præsentia vera, verâq; unio nulla datur absque termino. Terminus autem est unum indivisum. Quæ ergò unum indivisum non constituunt, ea propriè unita dici non possunt. Ast,

C

si unum

si unum indivisum absolverent, quæ sibi ἀδιαστέτως non sunt præsentia, sequeretur ἀτόπων ἀππώτατον, esse idem indivisum à se, & divisum à se. Indivisum, ratione unionis; Divisum, ratione localis disjunctionis.

§. XXX. Quicquid autem hujus fuerit, manet κεινόμενον, judice Wendel. & genuinus controversiæ status: *An in Eucharistiâ, Corpus CHRISTI, pani benedicto ἀδιαστέτως sit conjunctum?* Affirmamus nos, non tamen de modo Physico locali, visibili; sed hyperphysico, mystico, Divino, illocali, sacramentali, qui ἀνεκφερασθῆναι, ἀνεκφώνηθῆναι, ἀνεκδιήγηθῆναι; ὑπὲρ νῦν, ὑπὲρ λόγον, ὑπὲρ πᾶσαν κατάληψιν κλισῆς φύσεως. Quam n. præsentiam in S. Cœnâ corporalem nuncupamus, ratione objecti, quod ὄντως scilicet in Eucharistiâ præsens sit, & distribuatur ipsum CHRISTI corpus, libenter Spiritualem agnoscimus, in sensu latiori, & mysterii plenissimam, ratione modi. Negat a. cum Calvin. reliquis ad unum omnibus Wendelin. à quo ἀδιαστέσια hæc, monstruosa & absurda Exerc. 103. §. 4. & 8. nec tantum ἀρρηθῆναι καὶ ἀνεξερεύνηθῆναι, sed & ἀδύναθῆναι καὶ ἀνιφθαλμῆναι censetur. Interpretari a. præsentiam corporalem & ἀδιαστέσιαν panis & corporis CHRISTI, à Lutheranis assertam, per contactum corporalem, h. e. mutuam superficierum applicationem, ad amolendam contradictionem, est audacter, ut semper aliquid hæreat, calumniari. Id quod Wendelinus pudori non habuit Exercit. 104. §. 4. Videtis, quid me moverit, ut corporalem vestram præsentiam & ἀδιαστέσιαν, per contactum fieri dixerim. quia nempe vobis fœdissimam impingere contradictionem non sustinui: ne viderer in mentis vestræ sanitatem iniquior. Nos justiori de causâ dubitamus, an Wendelino sanum constiterit synciput, talia effutienti. Certè, nî nares & cerebrum pituita obruisset, è conditione corporum vulgarium, merèq; naturalium, non æstimasset glorificatum & Deificatum corpus CHRISTI: è modo præsentia locali & Physico, non dijudicasset illocalem & hyperphysicum: nec mutuam superficierum applicationem, inter panem Eucharisticum & corpus Dominicum, affinisset illis, qui ἀδιαστέσιαν rerum harum sublime mysterium credunt & venerantur.

§. XXXI.

§. XXXI. Quantum adhæc delirii spirant sequentia: *Nomine movent vestra, quibus contradictionis fœditatem palliare conamini, quando præsentiam illam vestram & ἀδιαστέριον panis & Domini corporis dicitis esse hyperphysicam, mysticam, sacramentalem, incomprehensibilem. Emplastra sunt, quæ ulcus contradictionis non tegunt, nedum tollunt, ficulnea folia sunt, quæ dogmatis turpitudinem non occultant, nisi apud eos, qui brutam vobis præstant obedientiam, & omnia vestra absurda, tanquam oracula, prout adorant. Nobis nullâ limitatione conciliantur, quæ simpliciter se evertunt: aliter enim lusus fit, contradictio nulla est, neque fingi potest, &c.* Nulla si concedenda corporis CHRISTI ἀδιαστέρια illocalis & mystica, citra contactum corporalem, & superficierum mutuam applicationem, quid fiet de præsentia carnis CHRISTI ad λόγον? Argumentamur per ἀπαγωγὴν πρὸς τὸ ἄτοπον: Cuiusque corpus Christi ἀδιαστέριον est præsens, illi contactu jungitur corporali. Λόγος corpus Christi contactu corporali non jungitur. Addat jam Wendelinus conclus. E. Λόγος corpus Christi ἀδιαστέριον non est præsens. En, quod vesaniæ Antagonistam spiritus vertiginis abripit! De absurditate quippe conclusionis, non finit nos dubitare Symbolum Chalcædonense. Falsitate igitur & absurditate alteram quoque laborare præmissarum oportet, cum ex veris præmissis, ritè dispositis, non nisi verum inferatur. At in propatulo sita veritas Minoris; siquidem λόγος est spiritus, tam contactus corporalis, quam corporeæ molis expers. Augebit proinde novâ occasione Calvinistica absurda major, quæ est Wendelini.

§. XXXII. Porro nec parùm momenti sicutum est, vel in solo controversiæ statu, ad confutandas præcipuas objectiones, contra præsentiam corporis & sanguinis Domini, in Sacramento Cœnæ à Nostratibus assertam, Exercit. 105. subjectas, adeoq; ad dealbandos unâ quasi fideiâ aliquot parietes. Corruit inter argumenta VIII. quæ adduxisse Wendelinus satis habuit (cum veteres Zwingliani integris tribus objectionum centuriis aciem instruxerint, sed imbecillioribus longè, quàm quibus pugnandum ipse iudicavit) num. II. de promptum à primæ Cœnæ institutione. §. 7. Quia cum Christus de mensâ panem sumeret, frangeret & distribueret, assedit unâ cum

Discipulis mensæ: non autem fuit In, Cum & Sub pane, seipsum fregit In, Cum & pane, nec manibus gestavit. Syllogismi emergunt 3. & quidem hoc, si conclusio directè nostram ferire thesin debeat, tenore;

I. Quicquid in primæ coenæ institutione mensæ asedit, id pani Eucharistico ἀδιασώτως non fuit præsens.

Corpus CHRISTI, in primæ coenæ institutione mensæ asedit.

E. Corpus CHRISTI, pani Eucharistico ἀδιασώτως non fuit præsens.

II. Quicquid pani Euchar. ἀδιασ. est conjunctum, id in primâ coenâ manu de mensâ Christus sumpsit & fregit.

Corpus suum in primâ coenâ CHRISTUS manu de mensâ non sumpsit & fregit.

E. Corpus CHRISTI pani Euchar. ἀδιασ. non est conj.

III. Quicquid ἀδιασ. pani Euchar. est unitum, id CHRISTUS in coenâ primâ manibus suis gestavit.

Corpus suum CHRISTUS in primâ coenâ manibus suis non gestavit. E. Corpus CHRISTI ἀδιασ. pani Euchar. non est unitum.

Distingvimus quippe inter ἀδιασώσιαν localem & illocalem, Physicam & Hyperphysicam. De priori valet ubique Major, limitanda hoc pacto: Quicquid in primæ coenæ institutione asedit mensæ, id pani Euchar. ἀδιασ. non fuit præsens, scil. per inclusionem localem & inexistenciam Physicam. Quicquid pani Euchar. ἀδιασ. est conjunct. sc. per inclusionem localem, id in i. coenâ Christus manu de mensâ sumpsit & fregit. Quicquid ἀδιασ. pani Euchar. est unitum, per inclusionem localem, id Christus in i. coenâ manibus suis gestavit. Sic concedimus totum; De præsentia nimirum & inclusione locali ἀδιασώσιαν panis Euchar. & corporis Dom. nequaquam esse intelligendam. Negato a. certo ἀδιασώσιαν modo, non protinus ἀπλῶς omnem ἀδιασώσιαν corporis Domin. negare licet. Dantur enim aliquot præsentia modi, iiq; distinctissimi, corpori Salvatoris competentes.

Respi.

Respicit præ- sentia corpo- ris Dominici	Λόγον Col. II, 9. Crea- turas	Phyfica Matth. XXVII, 9. Hyperphysi- ca.	Genera-	Symbolica I. Cor.
			lis,	V, 10.
			Ephes. IV, 10.	Gratiosa, Ephes. III, 17.
			Specia-	Gloriosa, I. Thef.
			lis,	IV, 17.

Si igitur in i. coenâ verè Christus dicere potuit: *Aecipite, comedite, hoc* (quod comedendum vobis offero) *est corpus meum*: non obstante situatione istius & præsentia locali ad mensam, quâ proportionatum dimensionibus suis spatium occupabat; quidni eadem veritate ejusdem corporis copiam ἀδύνατον in Eucharistiâ facere, ac mediante pane, distribuere valebit, vi verborum institutionis, quotiescunque, & ubicunque ad præscriptum Salvatoris ritè celebratur? Suadet nobis & persuadet ἀδύνατον corporis Christi & panis Euchar. veritas infallibilis, & Omnipotentia Domini Sacramentum instituentis. Dissuadet verò eandem Calvinianis, corporis Domin. locatio, quâ ἀδύνατον contiguam mensæ in coenâ i. trinas ipsius dimensiones circumscriberet. Ultra jam præponderabit? Utri adhaerendum? Christone, cujus verba, tum institutionis, tum promissionis, tum mandati, clariora sunt, quàm quibus tenebræ ullæ offundi queant: an rationi prætendenti ἀδύνατον, ut ordinationi & promissioni divinæ respondeat eventus? Nos viridi memoriâ recolimus atque recolligimus illud: DEUS potest ὅτι ἐγὼ κενὸν ἢ ἡμεῖς quàm nos petimus aut intelligimus. Et rectè quidem ac ordine. Apostoli n. effatum est Ephes. III. Rem ergò teneamus, etsi ignoremus modum: repugnantem verò divinis oraculis rationem, in obsequium fidei captivemus, juxta παραίνεσιν II. Cor. X. Wenn sie nun hätten wollen oder können antworten / sollten sie uns beständiglich beweisen haben / wie Gott keine Weise wüßte noch vermöchte / daß Christus im Himmel / nach den Augen / hoch droben / und das Abendmahl hie nieder auff Erden sey / ic. Aber Gottes Worte und Werke gehen nicht nach

nach unser Augen-Gefichte: sondern unbegreiflich aller Vernunft/
ja auch den Engeln. So ist auch Christus weder im Himmel/noch
im Abendmahl sichtbarlicher Weise / und wie die fleischlichen Augen
etwas hie und dort zu seyn urtheilen. Inquit Lutherus Tom. 3. Jen.
fol. 454.

§. XXXIII. Sed exemplum regerit Wendelinus, corporis &
pane loci intervallo, per naturæ finitatem, disjuncti, & tamen in pane
præsentis, αὐτῆς οὐσίας divinâ, nullum Scriptura suppeditat. Affe-
rat ipse exemplum corporis, si à Dominico abeamus, in divinam hy-
postasin assumpti, aut agnoscat, necessum est, instantiæ suæ & contra-
dictionis vanitatem, futilitatem, nullitatem: In corpore Christi au-
tem, quâ præsentiam sacramentalem, aliquid singulariter mirabile,
& mirabiliter singulare, absque omni exemplo.

§. XXXIV. Syllogismos quod concernit, ab ipso Wendelino
formatos §. 8. Quod Christus propriè jussit manducari, id de men-
sâ manu accepit, manu fregit & porrexit. At qui non corpus suum,
propriè dictum, de mensâ manu accepit, manu fregit & porrexit. E.
Non corpus suum propriè dictum, propriè manducari jussit. Et § 10.
Quâ necessitate, ex hypothesi αὐτῆς οὐσίας, panis & corporis CHRIS-
TI, seu substantialis corporis Christi In, Cum & Sub pane, oraliter
manducato pane, ipsum quoque corpus In, Cum & Sub pane oraliter
manducatur, eadem planè, manibus Servatoris gestato pane, ipsum
quoque corpus Servatoris In, Cum & Sub pane manibus gestatur ab
ipso Servatore. At qui illud, secundùm vos, fit necessitate irrefra-
gabili. E. & hoc. Impingit prior in Canonem, qui non minus
in secundâ figurâ, quàm in primâ majorem postulat universalem.
Quoddam enim duntaxat, quod Christus manu suâ porrexit discipu-
lis, id manu suâ de mensâ sumpsit & fregit. Universaliter intelle-
cta propositio, adversâ fronte pugnat cum voce Salvatoris de toto
συνπεπλεγμένῳ, quod manducandum in Sacramento exhibetur:
Hoc est corpus meum. In altero contrahimus iterum majorem su-
periori limitatione: Quâ necessitate &c. oraliter manducato pane,
ipsum quoque corpus In, Cum & Sub pane oraliter manducatur,
nempe modo Physico, ob localem inclusionem in pane, per masticationem,
comminutionem, deglutitionem & trajectionem in stomachum; eadem
etiam quoque corpus Salvatoris In, Cum & Sub pane manibus gesta-
tur.

tur. Sic negamus Minorem; removentes ut à manducatione sacramentali omnia comestionis naturalis *περοικείμνα*; sic à sacramentali *ἀδιασεία* omnia locorum *διασείματα*: & sine omni locatione, aut inclusione locali In, Cum & Sub pane corpus CHRISTI sumi credentes, perinde ac citra eandem Divina Natura *ἔλογισματικῶς* habitat in assumptà carne Col. II, 9. I. Tim. III, 16. Pater est in Filio, & Filius in Patre, per *περιχώρησιν* essentialē Joh. XIV, 10. Deus ambulat in nobis. II. Cor. VI, 10. Christus habitat in cordibus nostris per gratiam, Eph. III, 17. Simpliciter si prohiberent *ἀδιασείαν* panis consecrati & corporis Dominici, quæ testamēntali Christi formulæ in historiâ Evang. præmittuntur, verificanda de pane solo: *Accipit DOMINVS JESVS panem, fregit panem;* pari ratione concludendum foret, nec Spiritum S. *ἀδιασείτως* adfuisse vel flatui, quocum conferebatur Apostolis, Joh. XX, 22. *Accipite Spirit. S. vel vento & flammulis, sub quarum specie insidebat Apostolis, eorumq; lingvas & corda, ad ebuccinanda magna DEI, implebat Act. II, 2.* Siquidem hîc itidem ea saltem antecedentia referuntur, quæ ad externum præsentia gratiosæ symbolum pertinent, sine discretâ mentione Spiritus S. *Et cum hæc dixisset, afflavit eos. Cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes unanimiter in eodem loco, & factus est repente de cælo sonus, tanquam advenientis Spiritus vehementis, & replevit totam domum, ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ, tanquam ignis.* Ut Propudiosum versicalum:

IN, CVM, SVB, fallunt totum monosyllaba mundum;
 nihilo plus curemus, quàm Indus Elephas culicem, aut incus maxima strepitum.

§. XXXV. Corruit argumentum Wendelini, num. V. desumptum à natura veri & humani corporis. §. 20. Quod visibile, palpabile, finitum, justâ suâ quantitate & figurâ præditum, certo loco circumscriptum: quale corpus non sit, quod sub hostiâ plurimis locis existat *ἀδιασείτως*. Syllogismus generalis hic erit:

Nullum verè humanum corpus, sub hostiâ, in plurimis simul esse locis *ἀδιασείτως* potest.

Corpus Christi est verè humanum corpus. E.

Specie-

Specialiores isti: Nullum corpus visibile, sub hostiâ simul est ἀδιαστάτως in plurimis locis.

Corpus Christi, est visibile. E.

N. Corpus palpabile, sub hostiâ est in multis locis.

Corpus Christi, est palpabile. E.

N. Finitum, simul est in plurimis locis.

Corpus Christi, est finitum. E.

Q. certâ quantitate & figurâ est præditum, nequit esse simul in pluribus locis.

Corpus Christi, est tale. E.

Q. certo loco circumscriptur, nequit esse simul in pluribus locis.

Corpus Christi, loco certo circumscriptur. E.

Resp. Nos breviter per limit. majoris ex parte prædicati: N. verè hum. corp. sub host. in pl. simul esse locis ἀδιαστάτως. potest. N. corp. visib. sub host. simul est ἀδιαστάτως. in pl. locis. N. Corp. palp. sub host. est in multis locis. N. finit. simul est in pl. locis. Q. certâ quant. & fig. est præd. neq. esse sim. in pl. locis. Q. certo loco circumsc. nequit esse simul in pluribus locis, Sc. secundum naturalem essendi rationē, modo locali & visibili. Sic concedimus totum, non solum distinguentes inter corpus merè physicum ψιλὸν ἀνθρώπου, & Deificatum θεοανθρώπου: verum etiam inter hujus γένειον, & ὑπόστασιν. De illo non dubitandum, quin uno tempore unicum locum sibi adoptet: hoc autem prærogativâ gaudet μονοτρέτω καὶ ἐξαιρέτω, ut ratione naturæ quidem suæ, & naturalium dimensionum, non nisi in uno τόπῳ πᾶς semper existat: sed præterea hyperphysicâ, illocali & infinitâ participet ὑποστάσιν ἑῶ λόγῳ, quocum tam ἀδιαστάτως, ἀχωρίτως, ἀδιαστάτως, quàm ἀτρέπτως, ἀναλλοίотως conjunctum unum absolvat ὑφιστάμενον, adeò ut si vel in minimo spatiolo λόγον ἄσπερον conciperemus, jam unionis personalis vinculum, quantum in nobis, solveremus: cujusmodi spiritum à DEO esse negat Johan. I. Epist. IV, 3. verissimè Cyrillus scribit, quod mensuram suam humana Christi natura excesserit, & in conditionem assumentis eam per gratiam translata sit: Gregorius Nysenus, quod dextera DEI, creatrix omnium, unitum hominem evexerit per unionem ad propriam celsitudinem:

nem: Athanasius, quod ὁ λόγος humanitatem suam, supra quam
ferat ejus natura, perfectant faciat, nec tamen prohibeat esse animal
rationale. Si præter naturales proprietates, caro & sanguis Christi,
nullâ gauderet ἐξοχῆ hyperphysicâ, quâ illæ non destruerentur, sed
perficerentur maximè, & in statum sublimiorem attollerentur, qui
mundaret nos ab omni peccato, I. Joh. I, 7. afferret nobis justitiam
DEI, Rom. V, 32. 25. bearet nos redemptione, Eph. I, 7. daret vitam
mundo Joh. VI, 51. non posset videre corruptionem, Act. II, 27. li-
vore suo sanitati nos restitueret. Ef. LIII, 5.

§. XXXVI. Speciatim de visibilitate notandum; posse hanc
considerari bifariam: vel ratione sui objecti, vel respectu nostri. Κατ'
αὐτὸν, vel ratione sui, visibile est omne corpus humanum, ne quidem
excepto corpore Christi, tanquam objectum coloratum. Secus au-
tem sæpenumero comparatum καθ' ἡμᾶς, utpote quibus inconspi-
cuum corpus hujusmodi plurima efficere obstacula, tum physica,
tum hyperphysica valent, solent, vel medium, vel objectum, vel sen-
sorium afficientia. Qualia impedimenta etiâ sunt, quæ invisibile in sa-
crâ Euch. corpus Christi nobis reddunt, hyperphysica ipsius privile-
gia, accipientibus quidem in sacrâ coenâ corpus verè naturale, adeoq;
per se visibile: sed non merè naturale, nec naturali ac visibili modo.

§. XXXVII. Admittit distinctionem hanc inter visibile & in-
visibile, per se, & per accidens, Wendelinus §. 24. sed pergit: Quid
verò tandem hinc lucrabuntur animadversores? Aut corpus Christi
verè humanum, per se intrinsecè semper visibile, hyperphysicè In, Cum
& Sub pane intrinsecè esse invisibile: quod contradictorium non mi-
nus, quàm si dicas, Angelum naturaliter esse expertem quantitatis o-
mnis, & dimensionis inbærentis. Aut corpus Christi, verè humanum,
per se & intrinsecè semper visibile, hyperphysicè In, Cum & Sub pane
extrinsecè esse invisibile, idq; de voluntate DEI. Hoc verò in æternum
nunquam probabunt. Fiat Syllogismus:

Quicquid probatu est impossibile, falsò asseveratur. Invisibi-
litas hyperphysica corporis Dom. in Eucharistiâ, respectu
nostri, probatu est impossibile. E. illa falsò asseveratur.
Resp. per inficiat. Min. Sat probationis enim, sat causâ suggerit, de-
fectus proportionis inter corpus Christi πνευματικόν, ἰσὸν λογικόν,
& oculum hominis ψυχικόν. Certè Christus in diebus carnis suæ

D

per

per medios Nazarænos transibat, cum nefarium consilium de monte eum præcipitandi cepissent, Luc. IV, 30. abscondebat se & pedē templo efferebat, cum Judæi lapidum jactus machinarentur, Joh. VIII, 59. ἄφαντος factus est in convivio Emauntico, Luc. XXIV, 31. Quomodo ergo absolutè necessariū erit, ut nusquam corpus ejus ἀδιασίτως præsto sit, quin actu videatur, vel visibile καθ' ἑμᾶς extrinsecè existat? Etsi non negemus posse Christum, *quandocunque vult, ubicunque vult, & quomocunque vult*, corpore suo se sistere, atque ad eò conspiciendum etiam præbere. Proinde concipi adhæc visibilitas potest, vel sub ratione *potentiæ remotæ*, quæ nudam notat non repugnantiam; vel ut *potentiæ propinqua*, quæ specialem inclinationem, propensionem, proclivitatem & pronitatem ad actum dicit. Illam corpus Christi semper retinet: ad hanc autem hodiè requiritur peculiaris œconomia & dispensatio DEI. Habeant sibi Calviniani suam fidem *Thomisticam*, nil credentem, nisi quod videt & palpat. Nos adhærebimus Scripturæ, commendanti fidem, quæ sit ελεγχτικὴ τῶν μὴ ἐλεπιδύων, Heb. XI, 1. & beatos prædicanti illos, qui non vident & tamen credunt, Joh. XX, 29. Instantia ab Angelo petita, huc non quadrat. Etsi enim proprium ubique præsupponat essentiam subjecti, ex quâ fluit;positoq; effectu in fieri, semper poni oporteat causam: sicuti quantitas resultans ex essentiâ materiæ, nunquam datur sine materiâ, ideoq; in angelum, tanquam spiritum, seu rem immaterialem, non cadit: tamen non contra, posita in actu causa, semper etiam ponitur effectus. Potest enim causa aliunde impediri, ne in producendo effectu causalitatem suam exerceat.

§. XXXVIII. Quid porrò Wendelinus? Occinit: *Ajunt, corpori humano eam induci posse à DEO subtilitatem & perspicuitatem, ut prorsus fiat pervium, h. e. interminatum. Respondeo: ita ex visibili intrinsecè, fieret invisibile intrinsecè, adeoq; visibile intrinsecè desineret esse tale, idemq; numero nihilominus maneret corpus humanum, &c. Equidem non nego, ex humano corpore terminato, fieri posse, divinâ virtute, interminatum, ac planè, & perfectè omnibus suis partibus perspicuum & homogencum. Sed an, post mutationem hujusmodi, verè humanum corpus sit mansurum, tu, quæso, Gerharde, cogita, &c. Si lupum DEVS mutaret in asinum propriè dictum, non utique mansurus esset lupus, sed desineret esse lupus, & in-*
sipe-

ciperes esse asinus, quia asinus & lupus specificè differunt. Eadem est
est ratio corporis humani, quale DEVS condidit, membris suis hetero-
geneis, varioq; organorum apparatu instructi atque terminati, & cor-
poris equaliter interminati, & perspicui homogenei. Syllogisticè
agamus:

1. Quicquid non videtur ob subtilitatem & perspicuitatem, est
invisibile intrinsecè:

Corpus Christi, non videtur ob subtilitatem & perspicuitatem.

E. Corpus Christi, est invisibile intrinsecè.

Conclusio est absurda, itaque talis erit altera præmissarum. At ve-
ra Major. Falsa itaque & absurda Minor, quæ est Lutheranorum.

2. Quæcunque mutatio destruit essentiam humani corporis, ea
non est asserenda.

Mutatio corporis terminati in interminatum, destruit essentiam
humani corporis.

E. Non est asserenda.

Resp. ad 1. per limit Maj. quæ subjectum: Q. non videtur ob sub-
tilitatem & persp. *Naturalem*, est invisibile intrinsecè. Sic neg. Mi-
nor, cum subtilitas corporis CHRISTI, indeq; orta invisibilitas,
ὑπερφυσικῶν χειρισμάτων ambitu contineatur. In 2. inficiamur
Minorem. Accidens est opacitas & perspicuitas: accidentalis ergo
etiam erit, quæ hujus respectu subjecto alicui conciliatur, mutatio:
qualem patitur homo prudens & mitis, si morali *μεταμορφώσῃ* trans-
eat in lupum & asinum, non propriè sic dictum, sed Metaphoricè.
Exempla forent in promptu, nî essent odiosa.

§. XXXIX. Palpabilitatis eandem esse conditionem, quæ vi-
sibilitatis, *Wendelinus* fatetur §. 27. Oritur enim utraque è densita-
te & crassitie materiae. De visibilitate igitur quicquid dictum & pro-
batum, pariter de palpabilitate valebit: ut hæc quoque dupliciter
spectanda veniat, vel respectu *sui objecti*, vel ratione *nostri*: Item
vel ut *potentia remota*, vel ut *propinqua*: Subjectum sanè suum nun-
quam deserat, ideoq; veritatem humani corporis, si tactum nostrum
moveat, indubitato evincat Luc. XXIV, 39. sed respectu nostri, non
minus à corpore glorificato abesse queat, quàm post Resurrectionem
corpus Christi nullo amplius cibo per se indiguit, etsi hunc sumpserit
in gratiam Discipulorū, ut eos de veritate Resurrectionis suæ certio-

res redderet. Nim. semper posito actu secundo, simul ponitur primus: at non contrà, posito actu primo, necessariò ponitur secundus.

§. XL. Instat tamen Wendelinus §. 28. *Pertinere palpabilitatem ad proprietates corporis humani, & per consequens, ab isto inseparabilem esse. Veritatem, ait, naturæ suæ demonstraverat Redemptor, non per dispensationem arbitrariam, & rem cum veritate naturæ humanæ necessariò non conjunctam: sed per proprietatem à vero & humano corpore inseparabilem: Syllogisticè:*

N. proprium humani corporis, potest ab illo separari.

Palpabilitas, est proprium humani corporis. E.

Resp. per distinct. inter *propria ουσιώδη, & παρεπίμυα τῆ φύσιν, & ἐπιώδη, & ἐπιώδη.* Item, inter *ordinarium naturæ cursum, & extraordinariam & absolutam DEI omnipotentiam.* Inde; limitamus Majorem i. ex parte subjecti: N. proprium H. C. *ουσιώδην & ἐπιώδες,* potest ab illo separari. Quomodo corrui Minor: cum palpabilitas ad accidentalia propria pertineat. 2. Ex parte prædicati N. proprium humani c. *ἐπιώδες & παρεπίμυον τῆ φύσιν,* potest ab illo separari, *quoad ordinarium naturæ cursum.* Quomodo largimur totum, separabilem à C. H. palpabilitatem statuentes, non nisi per absolutam DEI potentiam. Simpliciter & sine omni limitatione intellecta major, fallit. Forma nim. à quâ pendent propria accidentalia & extraessentialia, non se habet in illorum productione instar causæ formalis, sed ut efficiens. Nec causa est suprema, sed subordinata, ideoq; , ad producendum suum effectum, indiget influxu & concursu superioris. Quapropter ad separationem propriorum extraessentialium, ne quidem peculiaris aliqua actio DEI requiritur, sed sufficit sola subtractio & denegatio concursus causæ primæ cum secundâ. Illâ enim quiescente, quiescunt omnes causæ inferiores, nec ullam exercent activitatem, sive immanentem, sive transeuntem.

XLI. De finitâ quantitate, figurâ & locali circumscriptione, quia diremptum iri litem omnem, Wendelinus spondet §. 29. quàm primum scripturæ locum produxerimus vel unicum, qui affirmet, *idem illud Redemptoris corpus, quod ex sepulchro excitatum, intulit in caelum, tantum quantum fuit, & in caelo etiamnum est corporaliter, salvo partium omnium situ & distantia, totum in singulis esse nebulis,* (en iterum Calvinianam *Ἀφθολήν*) *ubicunque locorum ad usus Eucharisti-*

charisticos adhibetur, atque hoc præstato, plenissimū fidei obsequium promittit; compromittimus nos, prompto paratoq; animo locum talem scripturæ classicum jamjam adductum iri, ubi ad thesews nostræ probationem, ex ipsâ controversiæ hujus sede, perventum fuerit, additamentorum, quæ ex professo huc non spectare Wendelinus fatetur, securi.

XLII. Securi etiam contradictionis, quâ irretire multipræsentiam Entis finiti satagit; referentes ad ἀντιθέσεις ψευδωνύμου γνώσεως, quæ contra illius possibilitatem & argumentum B. Gerhardi: Si communicatio subsistentiæ divinæ ἔ λόγῳ, humanæ naturæ essentiam non infinitam fecit, nec communicatio majestatis divinæ, sub se quoque potentiam, absq; ullâ circumscriptiōe ἔ definitione præsto essendi, continens, finitudinem ipsius tollit. Sed verum illud. E. & hoc. §. 37. affert: Non magis conciliari cum naturæ finitate πλῆροπία (hoc odioso titulo multipræsentiam deformat) vel παντοπία (hanc appellationem omnipræsentiam impingit) potest, quàm cum naturæ infinitate ἐνδοπία: ratio conciliandi hoc absurdum, planè nulla est. Cui, quæso, persuadebunt hī disputatores, naturam finitam, suisq; terminis circumscriptam, unam eandemq; numero, simul esse in uno tantum loco, & propinquitate substantiali aut ἀδυσσεσίᾳ in omnibus locis, apud omnes creaturas? Natura humana, quatenus in se consideratur, & in hypostasi ἔ λόγῳ, non magis admittit hæc contradictoria, quàm natura divina, quatenus in se consideratur, & in unione cum humanâ. Nec non §. 36. Est simpliciter impossibile, idem numero corpus simul visibile & invisibile, palpabile & impalpabile, divisibile & indivisibile, locale & illocaie, finitum & infinitum esse, velut impossibile est, divinam naturam simul invisibilem & visibilem, impalpabilem & palpabilem, indivisibilem & divisibilem, illocaiem & localem, infinitam & finitam esse. Si non facilius à λόγῳ communicari possit multipræsentia assumptæ carni, quàm à carne circumscriptio intra loci unius angustias τῷ λόγῳ, utique nec λόγῳ citius suam communicare carni hypostasi poterit, quàm hypostasis alicujus carnis communicetur τῷ λόγῳ: æquè ἀδύνατον erit λόγῳ assumere, & sibi ὑποστατικῶς unire carnem, ac carni assumere ita λόγον. Assumen-

tis quippe est dare, assumpti accipere. Mutua quidem est, quæ λό-
 γω & Humanæ Naturæ Christi intercedit, hypostatica unio, sed sal-
 vo hoc discrimine, quod humanitas in istâ unione se habeat merè
 παθητικῶς, ut perfectibile & melioris status capax: Deitas autem
 merè ενεργητικῶς, ut perfectivum, cui ob immutabilitatem omnimo-
 dam nihil unquam accedit. Nequaquam *Wendel.* rationem fidei sub-
 jicit, sed contraria protestatio hæc, quam aliquoties *Wend.* inspergit,
 factò derprehenditur, dum illi judiciū de verâ contradictione, quoad
 τὴν πίστιν, è suis principiis, committit, reservandum scripturæ soli,
 quæ annon conciliet cum finitate & veritate corporis Dominici mul-
 tipræsentiam illius sacramentalem (hic controversam) mox audie-
 mus. Scitè *Chrysostomus* Hom. 83. sup. cap. Matth. 26. *Credamus*
ubique DEO, nec repugnemus ei, etiamsi sensui & cogitationi nostræ
absurdum esse videatur, quod dicit, superet & sensum & rationem no-
stram. Quod in omnibus, & præcipuè mysteriis, faciamus; non illa,
quæ ante nos jacent, solum aspicientes, sed verba quoque ejus tenen-
tes. Nam verbis ejus defraudari non possumus, sensus verò noster
deceptus facillimus est: illa falsa esse non possunt, hic sæpius atque sæ-
pius fallitur. Quoniam ergò ille dicit: Hoc est corpus meum; nullâ
teneamur ambiguitate: sed credamus & oculis intellectus id perspi-
ciamus.

XLIII. Superfedere itidem *Wendelino* licuisset, tam operosâ
 allegatione Patrum, *Ignatii, Eustachii Antiocheni, Ambrosii, Leonis*
Rom. Tertulliani, Theodoret, Synodi etiam Constantinopolitanæ, imò
Chemnitii nostri, pro stabiliendâ corporis Christi veritate, à B. Ger-
hardo, vel ullo Lutheranorum nunquam negatâ, nî variæ lectionis
 laudem affectâset, vel perspectâ ἀδυναμίαν, probandi consequen-
 tiam: Corpus Christi, est verum & naturale corpus, veriç; & natu-
 ralis corporis proprietatibus præditum: Ergò nec vi verborum
 institutionis, multipræsentia Sacramentalis, nec interventu unionis
 personalis, omnipræsentia ipsi conciliari potest: aliquid tamen, ad
 complendas chartas, utut ἀλλότρου & ἐκ τῆς συρράξεως κείνου,
 dicendum censuisset; ad exemplum *Martinii*, qui oppugnaturus rea-
 lem communicationem Divinorum idiomatum, cum de veritate na-
 turæ humanæ integrum edidisset librum, probare jussus consequen-
 tiam:

tiam: Natura Christi humana verè talis est: ergò incapax existit
Majestatis divinæ; ἰχθύων ἀφωρότερον^Q mansit. Valere nimirum
nequit, nisi eadem opera incapax humanitas Christi statuatur Divinæ
subsistentiæ, æquè immensæ ac infinitæ. Quamobrem quo cau-
tius onus hoc probationis *Wendelinus* declinat, eò urgendus est con-
stantius & severius.

XLIV. Corruit argumentum IV. petitum à naturâ gloriosi cor-
poris, §. 39. utpote quod amplius pati aut mori, adeoq; corporaliter
& oraliter manducari non possit. Syllogismus erit:

Quicquid amplius pati nequit, id ἀδύνατον^Q pani Eucharisti-
co unitum non est.

Corpus Christi, amplius pati nequit. E.

Limitandum namque rursus prædicatum Majoris: Q. amplius pati
nequit, id ἀδύνατον^Q pani Euchar. unit. non est, modo locali ac physico.
Ita concedimus totum, uti rectissimè respondit B. Gerhardus: Pro-
cedere hoc argumentum ex falsâ hypothesi, de Capernaiticâ mandu-
catione, à Lutheranis assertâ: quam tamen viribus omnib. repudient.

XLV. Instat *Wendelinus*: Frustra protestantur adversus fal-
sam hypothesin. Nobis Capernaitica manducatio nulla est alia, nisi pro-
priè dicta, & oralis, quam omnibus viribus Lutherani propugnant,
ejusq; causâ τὸ πρῶτον tantopere urgent. Hanc, & non aliam Caper-
naiticâ intellexerunt, qui cibos corporeos non nisi propriè & oraliter
manducârunt. Quisquis igitur oralem & propriè dictam manduca-
tionem propugnat, & interim Capernaiticam repudiat, totis viribus
sibi contradicit. Pudeat veteranum Philosophum tantarum ine-
ptiarum, tantæ ἀουδονουσίας. Coincidere manducationem corpo-
ris Dom. Lutheranam cum Capernaiticâ, probare conatur ex eo,
quod utraque sit oralis. Necessariò igitur Syllogismus hic nascetur,
puris constans affirmativis in 2. fig.

Manducatio Capernaitica, est oralis.

Manducatio Lutherana, est oralis.

E. Manducatio Lutherana, est Capernaitica.

Vel iste in Fig. 1. constans majore partiiculari:

Quædam manducatio oralis (corp. Dom.) est Capernaitica.

Manducatio Luther. (ejusdem corporis) est oralis.

E. Manducatio Luther. est Capernaitica.

Unio

Universaliter n. formata Major, falsissima est. Ad manducationem
 quippe Capernaiticam non sufficit, ut sit oralis, & propriè sic dicta,
 seu peragatur ore, sed requiritur insuper subjecti ore apprehensi ma-
 sticatio, comminutio, deglutitio, trajectio in stomachum, quibus Lu-
 therani corpus gloriosum Salvatoris minimè gentium obnoxium
 statuunt. Sufficit a. ad formalem rationem cujusque manducatio-
 nis propriè sic dictæ, si aliquid percipiatur ore, vel os ingrediatur,
 ad modum & in finem cibi, ut nutriat, quamvis actus naturaliter con-
 sequentes comestionem naturalem, non includantur. Sicuti pro-
 priissima est generatio Filii DEI, tum æterna ex essentiâ Patris, tum
 temporalis è Virgine Mariâ, quia utrique competit formale genera-
 tionis, situm in communicatione essentiæ: Licet neque hanc, neque
 illam comitentur accidentales imperfectiones, quæ in generatione
 Physicâ concurrunt. Ea quippe est indoles & prærogativa cibi cœ-
 lestis, quem Sacramentum cœnæ exhibet, ut non mutetur in substan-
 tiam nostram, sed nos mutet in naturam sui, nos reddamur caro de
 carne ejus, & os de ossibus ejus. Ephes. V. Tribuunt quidem præ-
 ter Lutherum (quem Adversarius sugillat sequentibus: *Hinc alibi
 Lutherus, cum intelligeret, non posse adstrui oralem, & propriè dictam
 corporis Christi manducationem, nisi Capernaitica admitteretur,
 cum Berengario affirmavit, pati corpus Christi in S. cœnâ, quicquid
 patitur panis: Hoc est dentibus conteri, comminui, in ventriculum
 trajici, &c. Hæc demum oralis, & propriè dicta est manducatio.*)
 B. Patres passiones panis Eucharistici corpori Salvatoris, sed *χελικῶς*,
 propter unionem sacramentalem, non quod in ipso corpore Christi
 terminentur, sed quia illud intimè sacro symbolo, mutationes hasce
 subeunti, est conjunctum. Quomodo Zach. II, 8. ob unionem gra-
 tiosam JEHOVAH sibi appropriat passiones fidelium: *qui vos tan-
 git, inquit, papillam oculi mei tangit.* Quo pronunciato quis-
 quis everti oraculum, Malach. III, 6. *Ego JEHOVAH, & non mu-
 tor;* putaverit, annon Helleboro indigebit, vel dignus videbitur, qui
 naviget Anticyras? Vid. Chrysof. Tom. I. Hom. 83. super cap. 26.
 Matth. & Tom. 4 Homil. 160. nec non 61.

XLVI. Corruit argumentum VII. ab *ascensione & mansione*
 ad extremum diem, Syllogismus esto:

Quod-

Quodcumque corpus translatum est in caelum, id nequit *ἀδίας* adesse pani Eucharistico.

Corpus Christi, translatum est in caelum. E.

Resp. limitando ex integro Prædicatum Majoris: Q. Corpus translatum est in cael. id neq. *ἀδίας* adesse pani Euchar. scil. *eodem modo, quo in caelum ascendit, locali & visibili.* Sic largimur totum. Ascendit a. Christus in caelum, juxta historiã Evang. circumscriptã formã & locatione corporis, ut visibili intervallo à conspectu Discipulorum subinde removeretur longius. Act. I, 9. *βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.* Marc. XVI, 19. *ἀνελήφθη κύριος εἰς τὸν οὐρανόν.* *Visibilem ergò, physicam & sensibilem conversationem, præsentiam s. commemorationem, quã οἰκονομίαν ordinariam, nobis omninò Christus hodie subtraxit, eãq; in caelo sanctis Angelis & electis apparet; eãdem quoque formã, quã visus est caelum petere, descendet olim cum gloriã ad judicium, atque adeò hoc præsentiaẽ modo nec in S. coenã adest. Committeretur a. Fall. à dicto secundum quid ad dict. simpl. si hinc concluderetur, nullo planè modo alio verba testamenti Christi rem comitem sortiri posse: Coerceretur præposterè limitibus quibusdam & cancellis, sapientia & potentia DEI, si negaretur, præter illum, visibilem adessendi modum, ullum reperiri posse alium, ut valeat illud: *ἄμα ἔπος, ἄμα ἔργον.* Dixit, & facta sunt. Ps XXXIII, 9.*

XLVII. Cæterùm cum Christus in caelum ascenderit, non instar ministrorum, Angelorum, aut Sanctorum Olympiacã coronã jam redimitorum, e. g. Eliã, de quo legimus IV. Reg. II, 17. *Nolite mittere ad quærendum, quo projecit Eliam Spiritus DOMINI, num in montem, aut in vallem?* sed Victor, Triumphator, Rex, Princeps, DOMINUS, ad perpetui Regni & Sacerdotii sui possessionem & administrationem; adeoq; ascensionem è vestigio excepit, sessio ad omnipotentem & omnipræsentem dextram DEI, quã œcumenicum imperium in omnes creaturas plenissimè usurpat: Unde sacrae literæ ascensionem Christi in caelum non tantùm describunt *διηρημένως*, sejunctim, seorsim, prout sessioni ad dextram Dei contradistinguitur: sed etiam *ἡνωμένως*, conjunctim, prout sessionem hanc complectitur; tantum abest, ut contra sacramentalem corporis Dom. præsentiam militet, ut maximè illam potius propu-

E

gnet.

gnet. *Elias Meloten discipulo reliquit, inquit Chrysoſt. Hom. 2. ad populum Antiochenum, Filius autem DEI ascendens, suam nobis carnem demisit. Sed Elias quidem exutus, Christus autem & carnem nobis reliquit, & ipsam habens ascendit.*

XLVIII. Idq; cum B. Gerhardus acriter monuisset, *Wendelinus §. 42. iterum objicit finitatem naturæ Christi humanæ, cumulatq; contradictiones. Breviter & Syllogisticè:*

I. Nullum Ens finitum, potest esse simul ullo modo in pluribus locis.

Corpus Christi, est, Ens finitum. E.

II. Si corpus Christi, simul ἀδιασώτως adest in cœlo & extra cœlum, utique simul erit & cœlo comprehensum & non comprehensum, partes habebit extra partes, & non habebit, erit quantum, & non quantum, &c.

At consequens est absurdum. E. & antecedens.

Resp. ad I. per limitationem Maj. N. Ens finitum, potest simul esse in pluribus locis, καθ' αὐτὴν, vi propriâ. Sic concedimus totum. Quod autem in potestate humanitatis propriâ situm non est, hoc illi ἐχαρίσθη, per gratiam contulit, ὁ λόγος. Λόγος, inquam, non in uno saltem cœli spatio corpus Christi attingens, sed ita περιχωρήσθη sibi devinctum tenens, ut unum cum illo constituat ὕψιστον, & πᾶν πλήρωμα τῆς θεότητος illud inhabitet σαμαλικῶς Colof. II. 9. In II. itidem limitamus Majorem: Si corpus Christi, simul ἀδιασ., adest in cœlo, & extra cœlum, per propriam naturæ suæ conditionem, utique simul erit & cœl. compreh. & non compreh. &c. Sic rursus concedimus totum. Fundamentum n. omnipræsentiae corporis Christi unicè præbet, immensa & incircumscripτα hypostasis Divina, quâ fruatur in personâ ἡ λόγος. Hoc si *Wendelinus* everterit, erit mihi magnus *Apollo*.

XLIX. Abeunt ergo simul in auras nugamenta reliqua: *Etsi hæc personæ infinitæ competit præsentia, (universalis) non tamen naturæ humanæ finitæ competere potest, propter evidentem contradictionem. Præsentia promissa Matt. 28. gratiæ est non ἀδιασώτως naturæ humanæ, etsi ipsa quoque persona ἀδιασώτως Ecclesiæ suæ semper est præsens. Corporalis naturæ humanæ præsentia, per ascensionem in cœlum desit, &c. Contradictionem enim hîc à *Wendelino* temerè*

CON-

confingi, imò grandi contradictione *Wendelinam* semetipsum implicare, dum, quam personæ Christi concedit, naturæ alteri adimit. præsentiam, his in terris *ἀλλ' ἔσται*, vel inde liquet, quod persona Christi sit *ὅλον σύνθετον*, è duabus naturis, divinâ & humanâ, constans: ubique autem posito [toto], poni simul singulas partes constitutivas inductio doceat, nullo infringenda exemplo contrario. Dantur sanè varia attributa, toti cum partibus singulis non communia: sed peculiari quâdam conditione gaudere præsentia, quotumquemq; latet peritum rerum hujusmodi arbitrum? ac proinde nec totus CHRISTUS uspiam præsens erit, sine adessentiâ utriusque naturæ, ut hoc respectu *ὅλον ζωὴς*, & *ὅλον ζωὴς*, quæ duo aliàs accuratè discernenda, coincident. Præsentiam gratiosam Matth. XXVIII. promissam fuisse novimus, verùm unde probatur, hujusmodi præsentia personæ præsentis substantiam excludi?

L. Nodum in scirpo quærit §. 43. dum insectatur distinctionem inter ascensionem *abstractè*, & *concretè* sumptam, quatenus sessionem ad dexteram DEI, & plenarium gloriæ infinitæ exercitium habet conjunctum: *Nobis*, inquit, *non licet esse tam subtilibus, felicibus & ingeniosis, in excogitandis distinctionibus, sumus enim tardiores, quod & supra nobis exprobratum est, ab igneis hisce ingeniis. De ascensione, concretâ & abstractâ, nihil hætenus in Symbolo Apostolico vidimus, &c.* Ac nihilo minus paulò post articulos hos, ascensionem in cælum, & sessionem ad dexteram DEI, inter se connexos agnoscit. Sicuti suis ipsius luminibus obstruit, sua vineta cædit §. 40. Jam negando *Calvinum* argumentum, à sessione Christi ad dexteram DEI ductum, contra præsentiam Christi in coenâ, repudiare, jam hæc tamen verba *Calvini* adjiciendo: *Perperam faciunt, qui ex sessione ad dexteram DEI conantur probare, Christum non nisi in cælo esse. Est quidem id verisimum, in cælo esse Christi humanitatem, non in terrâ: sed probatio illa non convenit; adjectâ exclamatione: En fidem Salani Collegii! cui jure meritisimo opponimus istam: En acumen, en dexteritatem Wendelini!*

LI. Efficacissimè adhæc *possibilitatem* realis præsentia, seu *ἀδιασπασίας* corporis Dom. his in terris, etiam post ascensionem in cælum, comprobant distinctæ aliquot *apparitiones*, ejusdem ascensionem subsequæ, Act. IX, 5. XXI II, II. I. Cor. XV, 8. Ejusdem, inquam, corporis, quod semel è Mariâ virgine assumpsit, nec unquam

E 2

deinde

deinde deposuit, & cujus manducationem jam ante ascensionem, in primæ Cœnæ institutione, Discipulis injunxerat, non novi alicujus aliunde formati, ut *Zanchius* quondam deliravit. Delirio quoque, similis *Φλυαρία* *Wendel*, §. 46. *Christum, post ascensionem in cœlum, corpore suo hinc in terris fuisse, hætenus evinci potuit è nullâ apparitione, nedum è crebris vel multis. Vel n. apparitiones, quæ allegantur, fuerunt tantùm visiones, vel reales Christi, secundùm humanam in cœlo existentis & manentis, exhibitiones, factæ hominibus, in terrâ existentibus.* Dic enim, Sodes, annon exhibitionibus illis Christi, quæ paulò post ascensionem obtigerunt, veritas Resurrectionis adstruatur? I. Cor. XV, 2. Resurrexit a. Christus ἀναμφοιβητήτως corpore. Ad corpus igitur, s. naturam Christi humanam, exhibitio etiam ista referenda est. Si hoc, quâ veritate Natura Christi humana, post ascensionem, ita statuatur manere in cœlo, ut in his terris ἀδυσώτως adesse nullatenus possit?

LII. Plures in loco existendi modos, humanæ Christi naturæ competentes rejicientem *Wendel*, §. 48. ad incitas redigimus clariss. Salvatoris pronunciato: *Hæc locutus sum vobis, cum adhuc vobiscum essem.* Luc. XXIV, 44. manifestissimè distingventis carnalem illam, familiarem & visibilem præsentiam, quâ ante passionem copiam sui Discipulis fecerat, à novâ præsentia post resurrectionem; quæ tamen ipsa plurimum differt ab alterâ, quâ in ultimo censendorum hominum die, summâ cum Majestate apparebit. Confer. *Augustinus* Tract. 64. in Joh. *Hieronymus* super cap. 26. Matth. & *Bucerus* in *Retract.* ita scribens: *Quia Patres dicunt, nos Christum habere præsentem, per altaris cibum & potum: Ergò, quando alibi præsentiam carnis negant, intelligunt eam, quæ sensibus percipiebatur.* Hoc, si observetur, omnes contradictiones, quas sibi ratio de mysteriis fidei facile fingit, pari facilitate, & uno quasi spiritu diffire, nec non in gratiam reducere, in proclivi est. Novum præsentia corporalis (ratione *subjecti*) modum, apud *Lucam* à Servatore non indigitari, sed statim duntaxat mutationem, quod *Wendel*, reponit §. 51. tunc probatum dabitur, ubi evictum fuerit discrimen inter adessentiam & præsentiam, quæ hætenus ἰσοδυναμῶς fuerunt.

LIII. Corruit denique argumentum VIII, ab expressis Scripturæ

re testimoniis, quæ negant, semper Christum corpore suo in hisce terris esse. Allegantur loca Joh. XVI, 28. cap. XII, 8. Heb. VIII, 4. Syllogismus erit:

Quicquid Christus corpore suo reliquit, illi ἀδιασώτως corpus Christi non est præsens.

Terram Christus corpore suo reliquit.

E. Terræ corpus Christi ἀδιασώτως non est præsens, & consequ. nec pani Eucharistico, quem in terris habemus.

R. Rursus limitando [Maj: Q. Christi corp. suo reliq. illi ἀδιασ. corp. Christi non est præsens, sc. καὶ ὡς τὸν κόσμον, quo illud relinquitur fuit. Reliquit autem Christus non alio modo & sensu terram, & terrena hæc universa, quam quo in mundum venit, & à Patre exiit. Addit enim: quod transeat ad Patrem Joh. XVI, 28. Exivi à Patre & veni in mundum; Iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem. At egressu à Patre, nunquam Patrem, quoad locorum intervalla, deseruit, omnipræsentem quippe, & terram æquè ac cælum implentem, nullibi inclusum, nullibi exclusum. Jer. XXIII, 24. Psal. CXXXIX, 7. 8. 9. Sed notat hîc sensu Biblico, non Aristotelico, ut mundus conditiones & infirmitates mundanas, ita egressus vel adventus in mundum, exinanitionem Christi, & Majestatis Divinæ cum summâ humiliatione, officii Mediatoris partibus in hæc terrâ obeundis conjunctâ, permutationem. Proinde, vi ἀνὰ Ἰερουσαλὴμ, nec abitus ex hoc mundo, κρητίως significat permutationem loci unius cum altero; sed conditionis servilis cum glorioso regno.

LIV. Instantia Wendelini §. 52. Mirum, quod de connexo demonstrando non laborarint hi demonstratores: quod falsum esse dico, propter Personæ, à Patre egressæ, & ad eundem idemq; cælum regressæ, diversam conditionem. Egressa enim est persona Divina sine naturâ humanâ, adeoq; localiter non est egressa, neque egredi potuit, propter infinitatem: Regressa verò ad Patrem in cælum persona eadem, caro facta, seu cum naturâ humanâ, respectu cujus localiter ascendit, &c. Petitionem committit principii, siquidem hoc ipsum in controversiam vocatur, an aliud quid adventus in mundum, sive egressus à Patre significet, quam susceptionem spontaneam humanarum infirmitatum, ut tribui personæ divinæ sine naturâ humanâ, quæ sola in Christo iisdem obnoxia est, queat.

E 3

LV

LV. Dictam Joh. XII, 8. *Pauperes semper vobiscum habetis*: dexterrimè explicavit B. Gerhardus de præsentia locali, naturali & visibili, è contextu, quod pauperes semper affuturi perhibeantur, ut benefacere illis possimus, non autem ita semper præsens futurus sit Christus, ut indigentiam ejus sublevare, illiq; benefacere possimus. Wendelinus præsentiam illocalem falsè ridens, instat: *Docere Christum in præsentem textu, non tantùm naturæ suæ humanæ conditionem mutatam: sed & præsentiam substantialem huic mundo subtractum iri*: Verùm undè probat? Inspiciatur συναφεία textus, & nemini non præter Tirasiam patebit ὀφθαλμοφανῶς, tum Responsionis Gerhardianæ soliditas, tum instantiæ Wendelinianæ vanitas.

LVI. Απεσοδόνυσον verò prorsus est oraculum Heb. VIII, 4. εἰ μὲν γὰρ ἦν Ἰπὶ γῆς, εἰδ' ἂν ἦν ἱερεὺς. Ambigua n. est particula Ἰπὶ: nec tantùm significat IN, sed etiam DE, ut apud Platonem in Charmide: Ἰπὶ τῆ καλῆ λέγων παιδός, de bono dicens puero. Item: Ἰπὶ πόλεων λέγεται de urbibus dicitur. Atque hanc significationem in loco citato, exponente singularem conditionem & eminentiam sacerdotii & sacrificii Meschiæ, absque pari, confirmat, adeoq; vitiosam versionem Latinam: *Si esset (CHRISTUS) super terram, nec esset Sacerdos*, universa loquitur συναφεία textus, Apostoli scopus & intentio. Quilibet, ait, Pontifex constituitur ad efferenda munera & hostias v. 3. Et mox opponit, ratione sacrificiorum, Christum Sacerdotibus Leviticis, quos vocat terrenos, Ἰπὶ γῆς, quia exemplari & umbræ deservierunt coelestium v. 5. Christum autem negat esse Ἰπὶ τῆς γῆς, de terrâ, de coetu, numero, ordine terrenorum, Leviticorum, & ad V. T. pertinentium sacerdotum, quia seipsum obtulit victimam DEO, tanquam melioris Testamenti mediator. Quasi hunc in modum argumentatus fuisset:

Quilibet Sacerdos Ἰπὶ γῆς, sacrificia offert typica.

Christus, non offert sacrificia typica, sed ipsum ἀντίτυπον.

E. Christus non est Sacerdos Ἰπὶ γῆς.

Negat etiam Christum futurum Sacerdotem, si foret Ἰπὶ τῆς γῆς unus è vulgo, quia officium Christi Sacerdotale eò tendere debebat, ut Sacerdotium Leviticum, tanquam merè typicum, aboleret, admini-

nistran-

nistrandum à Sacerdote planè singulari, secundùm ordinem *Melchisedech* Psal. CX. cum translato Sacerdotio & legem, seu ritum sacrificandi, transferri oporteat. Heb. VII, II. 12. Particula *Ἰν*, si rectè hic verteretur per *IN*, sequeretur *σοικῶν ὡς δόξαν ὡς δὲ ζῶντες* Christum non fuisse Pontificem, cum in arâ crucis se offerret DEO, *εἰς ὄσμήν ἐνώδιος* Eph. V, 2. Abs re igitur exclamat *Wendelinus*: *violenta glossa!* quâ per vim in his terris retinetur corpus Salvatoris, in usum absurda oralis manducationis. Si esse in terrâ pro arbitrio licet interpretari, rem terrenam esse, quid nî dicamus ubiquitousum corpus, quod in terrâ etiamnum esse, & naturaliter manducari fingitur, esse rem terrenam? Non nostro enim arbitrio, sed immotis fundamentis allata interpretatio nititur.

LVII. Pergit nihilominus *Wendelinus*: De loco representationis sacrificii Christi non agere dictum præsens, plane falsum est & contrarium doctrinæ hujus Epistolæ Apostolicæ. Debuisset enim Pontificem nostrum, peractis in terrâ peragendis officii partibus, corpore suo non manere in terrâ, exemplo Sacerdotum Leviticorum, sed in cœleste sacrarium ingredi, & quod reliquum in eo peragere, ex allegati capitis patet v. 1. 2. ubi appellatur minister; non sanctuarii Levitici, sed verillius, quod fixit Dominus, & non homo. Syllogisticè:

Quicumque, peractis in terrâ peragendis, debuit cœleste Sacrum ingredi, is non amplius mansit in terrâ.

Christus, peractis &c. E.

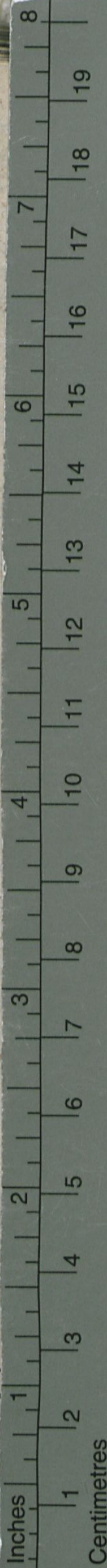
Resp. è cap. seq. per distinctionem inter *cælum* s. cœleste sacrarium creatum, & increatum. De illo valet Major: sic autem falsa Minor. Tabernaculum enim, quod Christus, summus Pontifex futurorum bonorum, semel introivit, aternâ redemptione invente, est *ἀχειροτόμητον, ἔκτιστος τῆς κτίσεως*, adeoq; nec cælum hîc terræ contradistinguitur, ratione situs & loci: sed qualitatis & conditionis. Ea; adeò in aprico posita sunt, ut *Calvinus* ipse explicationem hanc approbare teneatur, *Christus*, inquit, *nullum habet terrenum, aut visibile sacrificium; Terrenus ergò Sacerdos non esse potest.* Imò suo se gladio iterum *Wendelinus* jugulat, provocando ad cap. VIII, 1. 2. *Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera throni Majestatis in cœlis, sanctorum administrator & Tabernaculi*

euli veri, quod fixit DEVS, & non homo. DEUS enim cum Spiritus sit Joh. IV, 24. manum nullam obtinet, sive dextram, sive sinistram propriè sic dictam. Ut indicetur per dextram DEI, scripturæ phrasi metaphoricâ, *πῶς ἐπέβη* divina, Ps. LXXVII, 11. Exod. XV, 6. Per sessionem autem ad dexteram DEI, Divinum regimen & æqualis cum DEO omnium creaturarum gubernatio, interprete Apostolo I. Cor. XV, 2. Quam ob causam per cœlum, in quo Christus sedet ad dextram DEI, non nisi Majestaticum intelligendum venit, de quo Psal. CXV, 3. DEVS noster in cœlo est, omnia quæ voluit, fecit. Psal. CIII, 19. DOMINI solium in cœlo, & regnum ejus dominatur omnibus. III. Reg. VIII, 32. Tu exaudias in cœlo, in loco habitationis tuæ. Deuter. XXXIII. Ascensor cœlorum auxiliator tuus. II. Paral. XX. Tu es DEVS in cœlis, & dominaris in cunctis regnis gentium, Vid. Augustinus lib. de cognit. veræ vitæ. c. 44. Regnum cœlorum est in hoc mundo, & extra hunc mundum, & in omni creaturâ, & extra omnem creaturam. Et Chrysostomus super c. 1. Heb. Quid est in excelsis? Deumne loco concludit? Absit. Sed sicut dicens ad dexteram, cum non schemate includit, sed ostendit, cum in eodem esse honore, in quo est Pater: ita eum dicens in excelsis, non illuc includit, sed ostendit id, quod est omnium altissimum, & quod omnia transcendit: Hoc est, parvenit ad ipsum thronum paternum. Quomodo ergo Pater est in excelsis: ita & ipse. Sileri patior, quod uti Christus officio Sacerdotali fungitur, quoad utramque Naturam: sic neutra Hebr. VIII, 4. determinetur, sed absolutè asseratur: Christum non esse *Ἰνὶ τῆς γῆς*. Omnimodam proinde substantiæ *Ἀγένειον* à terrâ qui colligere hinc satagunt, totam Christi Personam terrâ excludendi necessitatem sibi imponunt. Rejicimus denique ad Lectoris æqui nullisq; præjudiciis corrupti censuram Coronidem, quâ Disserationem suam Wendelinus obsignat: Concludimus igitur Exercitationem hanc, & multarum absurditatum convictam corporalem præsentiam in terris hisce In, Cum & Sub pane autoribus ejus remittimus porro, si possunt, vindicandam & defendendam. Hactenus n. indefensa mansit: quia omnes pro defensione ejus exantlati labores frustranei fuerunt. Ego non video, quin magis suspecta reddi Vbiquitas & præsentia corporalis corporis Christi In, Cum & Sub Pane Eucharistico possit, quàm tam imbelli & nullâ defensione.

Restaurierung
H. D. Lomp
36110 Schlitz

Farbkarte #13

B.I.G.

THEOLOGICÆ,
TASIA
 S, ET SYMBO-
 RUM, IN SACRA-
 CHARISTIÆ,
 PRIOR,
 Statum Controversiæ,
 ARDO,
 ELINI
 III. CIV. CV. CVI.
 TA,
 nte Gratiâ,
 m ACADEMIA,
 e Facult, Theol.
 DE
 o, S. Theol.D.
 subjecta.
 g / Stetin. Phil, Cand.
 ND.
 t. ANNO M. DC. LVIII.
 ALDIÆ,
 cademiæ Typographi.

